

FrieslandCampina n.v.
nourishing by nature

Halfjaarbericht 2016

Koninklijke FrieslandCampina N.V.

Belangrijkste ontwikkelingen eerste halfjaar

2

Melkaanvoer stijgt, omzet en winst dalen door prijs- en margedruk

Melkaanvoer leden-melkveehouders stijgt met 583 miljoen kilo (11,9 procent)

Toename volume basiszuivelproducten (melkpoeder, foliekaas en boter) met verlies afgezet

Verdere volumegroei en resultaat-verbetering in Zuidoost-Azië, China en in de business group FrieslandCampina Ingredients

Volumes in Europa herstellen, maar resultaat onder druk

Volumes en resultaat in Afrika onder druk door lage olieprijsen en politieke instabiliteit

Netto-omzet daalt met 2,2 procent naar 5.522 miljoen euro; positief volume-mix effect van 5,1 procent, 5,6 procent lagere verkoopprijzen en 1,5 procent ongunstige valuta-effecten

Bedrijfsresultaat daalt met 18,8 procent naar 255 miljoen door achterblijvend bedrijfsresultaat Cheese, Butter & Milkpowder en Consumer Products Europe, Middle East & Africa; valuta-effecten beïnvloeden bedrijfsresultaat negatief met 30 miljoen euro (9,6 procent)

Winst daalt met 16,7 procent naar 160 miljoen euro; valuta-effecten beïnvloeden winst negatief met 27 miljoen euro (14,1 procent)

Kasstroom uit operationele activiteiten neemt af naar 165 miljoen euro (eerste halfjaar 2015: 319 miljoen euro) mede als gevolg van de lagere winst en hoger werkkapitaal

2016

Melkprijs en interimuitkering fors lager

Garantieprijs voor leden-melkveehouders daalt met 14,1 procent naar 27,34 euro (eerste halfjaar 2015: 31,84 euro)

Waardecreatie (pro forma prestatietoelage 1,56 euro en pro forma reservering ledenobligaties 0,89 euro) neemt af met 41,9 procent naar 2,45 euro (eerste halfjaar 2015: 4,22 euro)

Pro forma melkprijs daalt met 17,1 procent naar 30,24 euro (eerste halfjaar 2015: 36,48 euro)

Interimuitkering (75 procent van de pro forma prestatietoelage) aan leden-melkveehouders in september 2016 neemt met 42,0 procent af naar 1,170 euro (eerste halfjaar 2015: 2,018 euro)

per 100 kilo melk excl. btw, bij 3,47 procent eiwit, 4,41 procent vet en 4,51 procent lactose

Strategie *route2020*

3

Strategie *route2020* goed op koers, realisatie groei toegevoegdewaarde-producten volgens plan met 2,3 procent, met name in kindervoeding en zuivel-dranken

Het 'uitbreiden van de leidende posities in groeiemarkten': succesvol in Zuidoost-Azië, China en met ingrediënten, maar blijft in Afrika achter

Het 'beschermen van het volume in thuismarkten': conform plan met Campina-yoghurt, -kwark en -kaas, Chocomel, Mona, Landliebe en Debic, echter wel met margedruk

Het 'ontwikkelen van toekomstige markten': aangekondigde deelneming van 51 procent in Engro Foods in Pakistan en door de verkoop van consumptiemelk en foodservice-producten in China

Investerings: 215 miljoen euro (10 miljoen lager dan in eerste halfjaar 2015) in capaciteit, vervanging, kwaliteit, veiligheid en duurzaamheid

Het 'besparen van kosten': op schema door de verdere internationale uitrol van efficiëntieprogramma's in productielocaties

Kerncijfers

4

in miljoenen euro's, tenzij anders aangegeven

	2016 eerste halfjaar	2015 eerste halfjaar	Δ%	2015 jaar
Resultaten				
Netto-omzet	5.522	5.645	-2,2	11.265
Netto-omzet voor valuta-effecten	5.609	5.645	-0,6	
Bedrijfsresultaat	255	314	-18,8	576
Bedrijfsresultaat voor valuta-effecten	285	314	-9,2	
Winst	160	192	-16,7	343
Winst voor valuta-effecten	187	192	-2,6	
Bedrijfsresultaat in % van de netto-omzet	4,6	5,6		5,1
Balans				
Balanstotaal	8.253	8.418	-2,0	8.422
Totaal eigen vermogen	3.126	2.908	7,5	3.093
Nettoschuld ¹	1.322	1.398	-5,4	1.108
Totaal eigen vermogen in % van het balanstotaal	37,9%	34,5%		36,7%
Kasstroom				
Nettokasstroom uit operationele activiteiten	165	319		1.019
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten	-262	-384		-705
Investerings				
	215	225	-4,4	564
Waardecreatie voor leden-melkveehouders				
in euro's per 100 kg melk (exclusief btw, bij 3,47% eiwit, 4,41% vet en 4,51% lactose)				
Garantieprijs	27,34 ²	31,84	-14,1	30,68
Pro forma prestatietoeslag ³	1,56	2,69	-42,0	2,25
Weidegangtoeslag ⁴	0,29	0,29		0,29
Bijzondere melkstromen ⁵	0,16	0,13		0,14
Pro forma contante prijs ³	29,35	34,95	-16,0	33,36
Pro forma reservering ledenobligaties ³	0,89	1,53	-41,8	1,28
Pro forma melkprijs ³	30,24	36,48	-17,1	34,64
Rente op ledenobligaties	0,39	0,43	-9,3	0,42
Pro forma algemene reserve ³	1,65	2,58	-36,0	2,17
Pro forma prestatieprijs ³	32,28	39,49	-18,3	37,23
Interimuitkering ⁶				
75% van de pro forma prestatietoeslag	1,170	2,018	-42,0	
Melktransport van leden (in miljoenen kg)				
	5.488	4.905	11,9	10.060

¹ De nettoschuld betreft kortlopende en langlopende rentedragende verplichtingen, verplichtingen aan gelieerde ondernemingen minus ter vrije beschikking staande liquide middelen.

² Betreft saldo garantieprijs van 27,42 euro en een verrekening van 0,08 euro per 100 kilo melk voor een te hoge inschatting over het eerste halfjaar 2016.

³ De definitieve cijfers worden bepaald op basis van de winstcijfers over het gehele jaar.

⁴ Melkveeouders die weidegang toepassen ontvangen een weidegangtoeslag van 1,00 euro per 100 kilo melk. Hiervan wordt uit het resultaat van de onderneming 0,50 euro per 100 kilo weidemelk betaald. Gemiddeld over alle FrieslandCampina-ledenmelk is dit 0,29 euro per 100 kilo melk. Daarnaast wordt op basis van coöperatieve regelingen ook 0,50 euro per 100 kilo weidemelk uitgekeerd. Om dit te financieren wordt 0,35 euro per 100 kilo melk ingehouden op alle melk. Hiervan wordt ook de deelweidegangtoeslag betaald.

⁵ Bijzondere melkstromen betreft het totaalbedrag van uitkeringen per 100 kilo melk van Landliebe-melk van 1,00 euro per 100 kilo melk en het verschil tussen de garantieprijs voor biologische melk (48,17 euro inclusief een verrekening van -0,25 euro per 100 kilo voor een te hoge inschatting over het eerste halfjaar 2016) en de garantieprijs (27,34) per 100 kilo melk. Gemiddeld over alle FrieslandCampina-ledenmelk is dit 0,16 euro per 100 kilo melk.

⁶ De interimuitkering 2016 per 100 kilo melk wordt op 1 september 2016 aan leden-melkveeouders uitgekeerd.

Eerste halfjaar 2016: verdere daling melkprijs voor leden-melkveehouders

5

Lagere winst FrieslandCampina door verliezen op melkpoeder en kaas ondanks groei in kindervoeding en zuiveldranken

De winst van Koninklijke FrieslandCampina N.V. is in het eerste halfjaar 2016 gedaald met 16,7 procent naar 160 miljoen euro ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Door de sterke stijging van de melkproductie van de leden-melkveehouders (+11,9 procent) zijn meer basiszuivelproducten als melkpoeder, foliekaas en boter geproduceerd die onder de kostprijs moesten worden afgezet. Met kindervoeding in China en Zuidoost-Azië, zuiveldranken in Zuidoost-Azië en Oost-Europa en met ingrediënten is volumegroei gerealiseerd en zijn de resultaten verbeterd.

De netto-omzet nam af met 2,2 procent tot 5.522 miljoen euro. De daling van de omzet als gevolg van lagere verkoopprijzen werd grotendeels gecompenseerd door een hoger volume. De melkprijs voor de leden-melkveehouders nam af naar 30,24 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2015: 36,48 euro) door de lagere garantieprijs voor boerderijmelk en de lagere waardecreatie (prestatietoeslag en reservering in ledenobligaties). De interimuitkering bedraagt 1,170 euro per 100 kilo melk (2015: 2,018 euro).

Roelof Joosten, CEO van Koninklijke FrieslandCampina N.V.: "We hebben een bijzonder eerste halfjaar achter de rug. FrieslandCampina doet het goed in Azië en met ingrediënten en realiseert een mooie volumegroei met toegevoegdewaardeproducten van 2,3 procent. We hebben wel door de toename van de melkproductie aanzienlijk meer melk moeten verwerken tot basiszuivelproducten die we in de markt alleen met verlies konden afzetten. Dat zie je terug in de daling met 17 procent van zowel de winst als de melkprijs voor de leden-melkveehouders."

Melkaanvoer stijgt met 11,9 procent

In het eerste halfjaar 2016 is 5.488 miljoen kilo melk door de leden-melkveehouders van Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A. aangeboden. Dit is een toename van 583 miljoen kilo melk (11,9 procent) ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Een groot deel van de toegenomen melkvolumes is verwerkt in basisproducten.

Netto-omzet daalt, volume stijgt

De netto-omzet is met 2,2 procent gedaald naar 5.522 miljoen euro (eerste halfjaar 2015: 5.645 miljoen euro). Valuta-effecten hadden per saldo een negatief effect van 87 miljoen euro (1,5 procent) op de netto-omzet. De verkopen (volumes) van toegevoegdewaardeproducten, zoals kindervoeding, ingrediënten voor kindervoeding en gecondenseerde melk, namen toe met 2,3 procent. Het volume basisproducten groeide nog sterker met 16,8 procent. De verkoopprijzen daalden met 5,6 procent en de prijzen van toegevoegdewaardeproducten daalden met 4,3 procent. In het eerste halfjaar van 2016 is er tevens meer boerderijmelk direct verkocht aan derden als gevolg van de hoge melkaanvoer en de volbezette productiecapaciteit.

Bedrijfsresultaat lager

Het bedrijfsresultaat nam in de eerste helft van 2016 af met 18,8 procent tot 255 miljoen euro (eerste halfjaar 2015: 314 miljoen euro). Valuta-effecten hadden een negatief effect van 30 miljoen euro op het bedrijfsresultaat.

De brutomarge nam met 5,6 procent af naar 938 miljoen euro (eerste halfjaar 2015: 994 miljoen euro) omdat de verkoopprijzen sterker daalden dan de kostprijs. De verkopen namen volumematisch toe, echter de marges lagen op een lager niveau dan in het eerste halfjaar van 2015. Door het hoge melkaanbod en de achterblijvende vraag zijn basisproducten veelal onder de kostprijs verkocht. Ook de directe verkopen van boerderijmelk op de spotmarkt waren verliesgevend. De kostprijs van de omzet daalde met 1,4 procent naar 4.584 miljoen euro (eerste halfjaar 2015: 4.651 miljoen euro). Dit is vooral het gevolg van de lagere garantieprijs voor boerderijmelk, kostenverlagende maatregelen in alle business groups en het verbeteren van de inkoopcondities voor overige grondstoffen en verpakkingsmaterialen.

Populariteit weidemelkkaas groeit

Het aantal zuivelproducten gemaakt van weidemelk neemt toe. In 2016 komt er vooral meer weidemelkkaas in de winkelschappen te liggen. Nieuw is Campina-kaas, een serie Goudse kazen gemaakt met weidemelk van jong tot extra belegen in plakken en stukken. Milner en Noord-Hollandse Gouda met het Rode Zegel waren al weidemelkkazen. Een aantal supermarktketens is dit jaar voor hun huismerken ook weidemelkkaas van FrieslandCampina gaan afnemen.

De pro forma vergoeding aan de leden-melkveehouders voor de melk is, vergeleken met dezelfde periode vorig jaar, met 5,6 procent afgenomen naar 1.699 miljoen euro. Leden-melkveehouders hebben meer melk geproduceerd maar hiervoor minder ontvangen: de afname is minder dan de daling van de garantieprijs met 14,1 procent en de pro forma melkprijs met 17,1 procent.

FrieslandCampina investeerde 266 miljoen euro in reclame en promoties (+11,8 procent ten opzichte van eerste halfjaar 2015: 238 miljoen euro) om zijn marktposities te verbeteren. De verkoop- en algemene beheerskosten stegen licht van 396 miljoen euro naar 403 miljoen euro door de groei in groeiregio's zoals China. In de overige bedrijfslasten zijn herstructureringskosten opgenomen van 7 miljoen euro voor efficiëntiemaatregelen op de FrieslandCampina-productielocaties in Veghel, Lochem en Heilbronn (Duitsland).

Winstdaling

De winst over het eerste halfjaar 2016 nam af met 16,7 procent tot 160 miljoen euro (eerste halfjaar 2015: 192 miljoen euro). Hiervan is 117 miljoen euro beschikbaar voor de aandeelhouder en verstreker van de coöperatieve lening (Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A.) en houders van ledenobligaties (eerste halfjaar 2015: 152 miljoen euro).

Het negatieve saldo van financieringsbaten en -lasten nam toe met 17 miljoen euro naar -25 miljoen euro als gevolg van een negatief koersresultaat op vorderingen en schulden in vreemde valuta.

Het resultaat uit joint ventures en geassocieerde deelnemingen is met 9 miljoen euro gelijk gebleven.

De belastinglast bedroeg 79 miljoen euro (eerste halfjaar 2015: 123 miljoen euro). De afname is voornamelijk het gevolg van de lagere winst.

Waardecreatie voor leden

De pro forma melkprijs voor de leden-melkveehouders over het eerste halfjaar 2016 is 30,24 euro exclusief btw per 100 kilo melk. Ten opzichte van het eerste halfjaar 2015 (36,48 euro) is dat een afname met 17,1 procent.

De garantieprijs over het eerste halfjaar 2016 is 27,34 euro per 100 kilo melk, een daling van 14,1 procent ten opzichte van het eerste halfjaar 2015 (31,84 euro). De daling van de garantieprijs is het gevolg van lagere melkprijzen van de referentiebedrijven.

De pro forma waardecreatie (prestatietoeslag en reservering in ledenobligaties-vast) bedraagt 2,45 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2015: 4,22 euro), een afname met 41,9 procent als gevolg van de lagere winst. De pro forma prestatietoeslag bedraagt 1,56 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2015: 2,69 euro). De pro forma reservering in ledenobligaties-vast is 0,89 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2015: 1,53 euro).

De weidegangtoeslag bedraagt 0,29 euro per 100 kilo melk en de vergoeding bijzondere melkstromen (Landliebe, biologische melk) 0,16 euro per 100 kilo melk.

De rente op ledenobligaties is 0,39 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2015: 0,43 euro). Door de groei van de melkhoeveelheid is het bedrag per 100 kilo melk gedaald. De toegekende rente op ledenobligaties is toegenomen van 20,9 miljoen euro naar 21,3 miljoen euro door de toename van het aantal obligaties. De rente over de periode 1 januari - 31 mei 2016 bedroeg 3,210 procent, de rente over de periode 1 juni - 30 november 2016 bedraagt 3,099 procent (de rente op de 6-maands Euribor begin juni van -0,151 procent plus de opslag van 3,25 procent).

De pro forma algemene reservering bedraagt 1,65 euro per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2015: 2,58 euro).

De FrieslandCampina-pro forma prestatieprijs bedraagt over het eerste halfjaar 2016 32,28 euro per 100 kilo melk, exclusief btw (eerste halfjaar 2015: 39,49 euro), een afname van 18,3 procent ten opzichte van het eerste halfjaar 2015. De FrieslandCampina-prestatieprijs bestaat uit de garantieprijs, de prestatietoeslag, de weidegangtoeslag, de toeslag bijzondere melkstromen, de reservering ledenobligaties, de rente op ledenobligaties en de algemene reservering.

Netto-omzet

in miljoenen euro's

eerste halfjaar

2016	5.522
2015	5.645
2014	5.635
2013	5.524
2012	5.089

Bedrijfsresultaat

in miljoenen euro's

eerste halfjaar

2016	255
2015	314
2014	173
2013	275
2012	220

Bedrijfsresultaat in % netto-omzet

eerste halfjaar

2016	4,6
2015	5,6
2014	3,1
2013	5,0
2012	4,3

Winst

in miljoenen euro's

eerste halfjaar

2016	160
2015	192
2014	104
2013	164
2012	140

Melkprijs

in euro's per 100 kilo, excl. btw

eerste halfjaar

2016	30,24
2015	36,48
2014	44,19
2013	40,50
2012	36,94

Operationele kasstroom

in miljoenen euro's

eerste halfjaar

2016	165
2015	319
2014	-192
2013	168
2012	247

De biologische melkprijs over het eerste halfjaar 2016 bedraagt 51,12 euro exclusief btw per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2015: 51,47 euro). De biologische garantieprijs over het eerste halfjaar 2016 bedroeg 48,17 euro exclusief btw per 100 kilo melk (eerste halfjaar 2015: 46,75 euro).

De hoogtes van de algemene reservering en de prestatietoeslag zijn afhankelijk van de winst van FrieslandCampina. Voor de jaren 2014-2016 wordt van de winst van FrieslandCampina, op basis van de garantieprijs en na aftrek van de vergoeding op ledenobligaties en de winst toe te rekenen aan minderheidsbelangen, 45 procent toegevoegd aan het eigen vermogen van de vennootschap. Van de winst wordt 35 procent aan de leden-melkveehouders uitbetaald als prestatietoeslag en wordt 20 procent aan de leden-melkveehouders uitgekeerd in de vorm van ledenobligaties-vast. De reservering ledenobligaties-vast wordt berekend op basis van de waarde van de in het boekjaar geleverde melk.

Interimuitkering 1,170 euro per 100 kilo melk

In september 2016 wordt een interimuitkering betaald aan de leden-melkveehouders van Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A. van 1,170 euro per 100 kilo melk (exclusief btw). Dit is 75 procent van de pro forma prestatietoeslag over het eerste halfjaar. De interimuitkering is 42 procent lager dan in 2015 (2,018 euro per 100 kilo melk). De eindafrekening vindt plaats in april 2017, op basis van de jaarresultaten van FrieslandCampina en de door de melkveehouder in 2016 geleverde hoeveelheid melk.

Operationele kasstroom afgenomen

De kasstroom uit operationele activiteiten is afgenomen naar 165 miljoen euro (eerste halfjaar 2015: 319 miljoen euro). Dit is met name het gevolg van het hogere werkkapitaal, onder andere door de toegenomen hoeveelheid melk en de afname van de winst. In het eerste halfjaar 2016 bedroeg de uitgaande kasstroom voor investeringsactiviteiten 262 miljoen euro (eerste halfjaar 2015: 384 miljoen euro).

Markontwikkelingen in de eerste helft van 2016

De wereldwijde groei in de vraag naar zuivelproducten blijft achter bij de groei van de melkproductie. Wereldwijd nam in eerste helft van 2016 de melkproductie toe met naar schatting 2 procent ten opzichte van de eerste helft van 2015. De melkproductie in de Europese Unie steeg in dezelfde periode met zo'n 4 procent en in Nederland met ruim 13 procent. Hierdoor daalden in het eerste halfjaar zowel de wereldmarktprijzen als de opbrengstprijzen voor zuivelproducten in de Europese Unie.

De prijzen van mager melkpoeder daalden tot onder het interventieniveau van 1.698 euro per ton. In totaal is in het eerste halfjaar 2016 296.525 ton mager melkpoeder (tijdelijk) uit de markt genomen door interventie van de Europese Commissie. Daarnaast werd 33.795 ton mager melkpoeder tijdelijk opgeslagen onder de Private Opslagregeling. De Europese botermarkt had tijdelijk

te kampen met een hoger aanbod dan vraag. Hierdoor daalden de marktprijzen in april ten opzichte van januari met 16 procent. Doordat de boterexport, mede door de lage prijzen, toenam en meer boter (tot 107.000 ton eind juni) via de Private Opslagregeling van de Europese Unie tijdelijk uit de markt werd genomen, herstelde de boterprijs zich in het tweede kwartaal enigszins tot 3,11 euro per kilo. De kaasmarkt maakte eenzelfde ontwikkeling door. De Hannover-notering voor foliekaas daalde in januari 2016 tot onder het historisch lage niveau van 2,20 euro tot 1,95 euro per kilo in maart en april. Tussen begin mei en eind juni steeg de Hannover-notering naar 2,30 euro per kilo kaas. Ook de prijzen van vol melkpoeder maakten eenzelfde beweging door. De prijzen daalden tussen januari en eind april met 18 procent tot 1,72 euro per kilo. Daarna herstelden de prijzen zich weer tot 2,03 euro per kilo eind juni.

Nederlandse noteringen

in euro per ton product

	1 januari 2016	1 april 2016	%	1 juli 2016	%
Kaas (Hannover)	2.300	1.950	-15,2	2.300	17,9
Vol melkpoeder	2.100	1.790	-14,8	2.030	13,4
Mager melkpoeder	1.670	1.620	-3,0	1.720	6,2
Weipoeder	500	500	0	590	18,0
Boter	2.830	2.370	-16,3	3.110	31,2

De kasstroom uit financieringsactiviteiten is uitgekomen op -362 miljoen euro (eerste halfjaar 2015: 64 miljoen euro) met name door het meer aflossen dan opnemen van rentedragende verplichtingen (per saldo 275 miljoen euro meer afgelost). De nettokasstroom bedraagt -459 miljoen euro (eerste halfjaar 2015: -1 miljoen euro). Het saldo liquide middelen is afgenomen naar 236 miljoen euro (eerste halfjaar 2015: 632 miljoen euro).

Financiële positie

De nettoschuld bedroeg 1.322 miljoen euro per 30 juni 2016. Ten opzichte van december 2015 betekent dit een stijging van 214 miljoen euro.

Het totaal eigen vermogen was per 30 juni 2016 3.126 miljoen euro (ultimo 2015: 3.093 miljoen euro). Het eigen vermogen is toegenomen door de reservering uit de winst in de algemene reserve en de reservering in ledenobligaties. De solvabiliteit (eigen vermogen als percentage van het balanstotaal) is toegenomen naar 37,9 procent (ultimo 2015: 36,7 procent).

Financiering

FrieslandCampina maakt gebruik van leningen van meerdere groepen financiers (leden-melkveehouders, banken en investeerders). Het hoofdbestanddeel van de bankleningen wordt gevormd door een gecommiteerde kredietfaciliteit van 1,5 miljard euro met een syndicaat van banken. In april 2016 is de looptijd van deze faciliteit met een jaar verlengd naar april 2021. Per ultimo juni 2016 is 250 miljoen euro geleend onder deze faciliteit. Het hoofdbestanddeel van de uitstaande institutionele leningen bedraagt 696 miljoen US-dollar. De verplichtingen in US-dollar zijn via *cross currency swaps* omgezet in euroverplichtingen. In april 2016 zijn 'groene' schuldbewijzen (Green Schuldschein) uitgegeven voor

Campagne gezond ontbijt in Indonesië

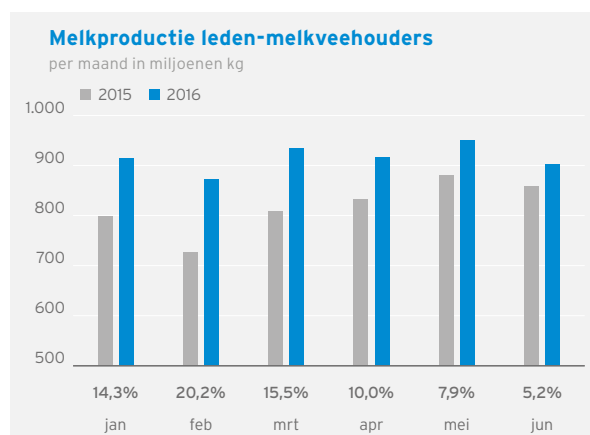
In Indonesië moedigt Frisian Flag gezinnen aan om de dag te beginnen met een gezond ontbijt met een glas Frisian Flag gecondenseerde melk. Deze melk is gemaakt van verse melk met toegevoegde vitaminen en mineralen, inclusief calcium en fosfor. Veertig procent van de kinderen in Indonesië krijgt geen gezond ontbijt. Met als thema 'brandstof voor je dag', ging de campagne 'morning occasions' in februari van start. Bloggers werden uitgenodigd om tijdens een themabijeenkomst uit te leggen waarom ontbijten goed voor je is. Via een speciale website werden mensen uitgenodigd foto's te plaatsen en ontbijtrecepten uit te wisselen.

300 miljoen euro ter (her)financiering van duurzame investeringen in de FrieslandCampina-productielocaties in Borculo, Leeuwarden, Veghel en in San Pedro op de Filippijnen. Van de Europese Investeringsbank is in juni 2016 een kredietfaciliteit van maximaal 150 miljoen euro verkregen voor financiering van R&D-activiteiten van FrieslandCampina in Europa.

Melkaanvoer

De melkaanvoer van leden-melkveehouders is in het eerste halfjaar 2016 toegenomen met 583 miljoen kilo (11,9 procent) tot 5.488 miljoen kilo melk. Het eerste kwartaal liet een toename zien van 16,5 procent. In het tweede kwartaal nam de melkproductie toe met 7,7 procent.

In de eerste zes weken van 2016 is naar schatting 34 miljoen kilo minder melk geleverd door een oproep aan leden-melkveehouders de melklevering tijdelijk niet te laten toenemen. Het was voorzien dat de melklevering in de eerste zes weken van 2016 zodanig hoog zou zijn dat de verwerkingscapaciteit en de directe verkoopmogelijkheden vanaf januari tot medio februari 2016 ontoereikend zouden zijn. Bij een melklevering per dag die gelijk of

lager was dan de gemiddelde melkleverantie per dag in de vergelijkingsperiode van 13 december tot en met 27 december 2015, hebben de leden-melkveehouders een additionele vergoeding ontvangen over de geleverde melk van 2,00 euro per 100 kilo melk (exclusief btw). 60 procent van de leden-melkveehouders heeft aan de tijdelijke regeling deelgenomen. De regeling heeft de onderneming 14 miljoen euro gekost.

Vanaf 1 februari 2016 neemt FrieslandCampina geen melk meer af van circa de helft van de Belgische leveranciers. Het gaat hierbij om circa 180 miljoen kilo melk op jaarbasis. Voor dit volume was in België geen directe marktbestemming. Andere Belgische zuivelondernemingen hebben de afname van de melk overgenomen.

Samenwerking Rijksmuseum

FrieslandCampina en het Rijksmuseum hebben op 1 juni 2016 een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor een periode van drie jaar. Melk, boter en kaas zijn belangrijke producten in de Nederlandse cultuurgeschiedenis. Zuivelproducten dragen al sinds de 17e eeuw bij aan de welvaart van Nederland en aan het Nederlandse landschap. Het Rijksmuseum herbergt een schat aan kunstwerken die de Nederlandse zuivelgeschiedenis zichtbaar maken. Het melkmeisje van Johannes Vermeer is waarschijnlijk de bekendste, maar ook de stilleven van Floris Claesz. van Dijk of de weidelandschappen van de kunstenaars van de Haagse School zijn bijzonder. FrieslandCampina heeft, geïnspireerd op de Hollandse meesters in het Rijksmuseum, een Holland Master Edammer kaas ontwikkeld die exclusief te koop is in de Rijksshop.

Investerings

In het eerste halfjaar van 2016 is een aantal nieuwe productiefaciliteiten in gebruik genomen:

- Nieuwe productielocatie voor melkpoeder en kindervoeding van FrieslandCampina Ingredients in Borculo;
- Uitbreiding van de productiecapaciteit van kindervoeding bij FrieslandCampina Ingredients in Beilen.

Eind 2016 en in 2017 zijn nieuwe investeringsprojecten voorzien in de productielocaties in Beilen (uitbreiding van de verpakkinglijn voor kindervoeding), Leeuwarden (vernieuwing van de productielijn van gecondenseerde melk in blik), Borculo (weverwerking) en Gerkesklooster (uitbreiding kaasproductiecapaciteit). De investeringen moeten bijdragen aan het verbeteren van de winstgevendheid en het verwerken van de melk van de leden-melkveehouders.

Versterking van de organisatie en kostenverlaging

- De op consumenten gerichte activiteiten van FrieslandCampina in China (exclusief Hong Kong) zijn vanaf 1 januari 2016 ondergebracht in de nieuwe business group Consumer Products China. De activiteiten maakten voorheen deel uit van de business group Consumer Products Asia.
- In maart 2016 zijn de commerciële *vending*-activiteiten (producten voor koffie- en cacao drankautomaten) vanuit de locatie van FrieslandCampina Kievit in Lippstadt (Duitsland) verkocht aan Barry Callebaut Sweden AB. FrieslandCampina Kievit blijft deze *vending*-producten produceren voor Barry Callebaut.
- De productie van biologische zuivel van de vestiging in Limmen is verplaatst naar Maasdam. De locatie in Limmen is gesloten. Tweederde van de medewerkers heeft een nieuwe functie binnen of buiten FrieslandCampina gevonden. Het merk Zuiver Zuivel is overgenomen door Weerribben Zuivel.
- In mei 2016 heeft FrieslandCampina de volledige zeggenschap verworven over de activiteiten van FKS Frischkonzept Service GmbH door de aankoop van de resterende aandelen (51%) voor 1 miljoen euro. De activiteiten bestaan uit de verkoop van verse producten aan retailers in Duitsland.
- De FrieslandCampina-productielocaties in Lochem en Veghel zijn in maart 2016 gestart met een programma dat gericht is op efficiëntieverbetering en kostenverlaging. Het grootste deel van de besparingen wordt gerealiseerd door de bezettingsgraad van de productielijnen te verbeteren en het materiaal- en energieverbruik te reduceren. De komende drie jaar komen in beide

FrieslandCampina-locaties in totaal circa 40 vaste arbeidsplaatsen (fte) te vervallen.

- Bij FrieslandCampina Germany in Heilbronn vervallen in het tweede halfjaar 2016 circa 40 arbeidsplaatsen als gevolg van efficiëntieverbeteringen in de productie.
- Gedurende het eerste halfjaar 2016 is het Summit-programma (uniformering van plannings- en informatiesystemen, processen en gegevens) succesvol geïmplementeerd bij FrieslandCampina in Maleisië, Indonesië en Hong Kong en voor de gehele logistiek van kaas inclusief logistieke dienstverleners. In totaal werken nu 39 locaties en ruim 60 procent van alle uiteindelijk betrokken medewerkers met het nieuwe platform. Het doel is het programma in 2018 af te ronden.

Veiligheid

In het eerste halfjaar 2016 is het aantal ongevallen met verzuim op FrieslandCampina-locaties afgenomen van 36 naar 19, een afname van 47 procent ten opzichte van het eerste halfjaar 2015. Het aantal ongevallen met verzuim per 200.000 gewerkte uren is in het eerste halfjaar 2016 afgenomen naar 0,13 (eerste halfjaar 2015: 0,23). De doelstelling voor geheel 2016 ligt op minder dan 0,18 ongevallen met verzuim per 200.000 gewerkte uren. De voornaamste oorzaken van ongevallen waren gerelateerd aan:

1. Vallen, struikelen, uitglijden (vallen van de trap, gladde vloeren, verstappen)
 2. Machineveiligheid (draaiende delen, stoom, druk)
 3. Intern transport (heftruck- en palletwagenaanrijdingen)
- Maatregelen zijn genomen ter voorkoming van ongevallen en het creëren van bewustwording en gedragsverandering.

In 2016 is begonnen met het registreren van ongevallen die leiden tot aangepast werk en ongevallen die medische behandeling tot gevolg hebben.

Duurzaamheid

De activiteiten op het gebied van duurzaamheid zijn direct gekoppeld aan de *purpose statement: nourishing by nature* - betere voeding voor de wereld, goede inkomsten voor onze boeren, nu en in de toekomst.

Binnen de pijler 'Betere voeding voor de wereld' is in de eerste helft van 2016 verder gewerkt aan de stapsgewijze verlaging van de hoeveelheden transvet, toegevoegd suiker en zout in producten van FrieslandCampina. In 2016 is een monitoringssysteem opgezet om te kunnen zien welke producten aangepast moeten worden om te voldoen aan de FrieslandCampina-criteria voor het waarborgen van waardevolle en van nature aanwezige voedingstoffen

Forse reductie van het watergebruik bij FrieslandCampina in Aalter

De productielocatie in Aalter (België) heeft in maart een nieuw waterzuiveringsstation in gebruik genomen, waardoor dagelijks 2.100 m³ water kan worden hergebruikt: een reductie van het watergebruik van maar liefst zestig procent. De productielocatie in Aalter is de afgelopen jaren hard gegroeid. Om in lijn met de strategie *route2020* duurzame groei en kostenbesparingen te realiseren is geïnvesteerd in de bouw van een nieuwe installatie om gebruikt water grotendeels te kunnen hergebruiken.

in (zuivel)producten en het verrijken van producten met essentiële voedingstoffen.

Binnen de pijler 'Goede inkomsten voor onze boeren' valt de waardecreatie voor de leden-melkveehouders van Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A (zie hiervoor het eerste gedeelte van dit Halfjaarbericht). In het kader van het *Dairy Development Programme* zijn in de eerste helft van 2016 4.800 boeren getraind door lokale teams in Indonesië, Vietnam, Thailand, Maleisië en Nigeria. 124 Indonesische en Maleisische melkveehouders kregen op hun boerderij advies op maat van Nederlandse melkveehouders in het kader van het *Farmer2Farmer*-programma. In Indonesië zijn twee melkverzamel punten gemoderniseerd. Dit alles resulteerde in een sterk verbeterde melkqualiteit. In juni 2016 hebben FrieslandCampina Wamco Nigeria en het Nigeriaanse ministerie van Landbouw en Plattelandsontwikkeling een nieuwe overeenkomst getekend om de melkveehouderij in Nigeria verder te ontwikkelen met opleidingsprogramma's en technische ondersteuning.

De activiteiten binnen de pijler 'Nu en in de toekomst' richten zich op de verdere implementatie van het kwaliteits- en duurzaamheidsprogramma *Foqus planet* bij de leden-melkveehouders, het realiseren van klimaatneutrale groei in 2020 ten opzichte van 2010, de verbetering van de energie- en waterefficiëntie en de verantwoorde inkoop van grondstoffen.

Voor het stimuleren van weidegang en het verder verduurzamen van de melkveehouderij worden leden-melkveehouders binnen *Foqus planet* beloond voor weidegang en verschillende indicatoren van duurzame ontwikkeling zoals klimaat & energie, biodiversiteit & milieu en diergezondheid & dierenwelzijn. Er wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van het systeem waarbij er met name aandacht is voor de aantoonbaarheid van de verduurzaming en het optimaliseren van de onderlinge balans. Zo wordt er op het gebied van biodiversiteit gewerkt aan een systematiek die de ontwikkeling meetbaar moet maken.

Twintig jaar Dutch Lady in Vietnam

In 1996 werd Dutch Lady in Vietnam geïntroduceerd. Sindsdien is het een van de leidende zuivelmerken in het land geworden. Dat heeft vooral te maken met het brede assortiment en de goede kwaliteit van de producten. Via het *Dairy Development Programme* ondersteunt FrieslandCampina boeren in onder meer Vietnam de kwaliteit te verbeteren en de melkveehouderijen efficiënter te maken. Dutch Lady is in het kader van het Den Dom Dom project gestart met de bouw van een 20e school in Vietnam. De bouw van de school in Ham Cam maakt het mogelijk dat circa 100 kinderen onderwijs krijgen in een gebouw dat voldoet aan hygiënische en onderwijstechnische eisen.

In het kader van klimaatneutrale groei werkt FrieslandCampina aan meerdere initiatieven voor een efficiënte en duurzame productieketen. Dit betekent verdere verduurzaming van het melkveebedrijf, de inkoop van duurzame (landbouw)grondstoffen en het terugdringen van het gebruik van energie bij het produceren van zuivelproducten. Als onderdeel van de Meerjarenaafspraken van de zuivelsector werkt FrieslandCampina aan het verbeteren van de energie-efficiëntie met gemiddeld 2 procent per jaar. In combinatie met het opwekken van duurzame energie draagt dit bij aan klimaatneutrale groei. Er wordt gewerkt aan het identificeren en inzichtelijk maken van verschillende mogelijke maatregelen om de uitstoot terug te dringen. Daarbij gaat het om energiebesparing, het opwekken van duurzame energie met zonnecellen en windmolens, mestverwaarding, voermaatregelen en een goede landbouwpraktijk.

Naast andere maatregelen dragen ook monomestvergisting en mestverwerking bij aan de broeikasgasreductie en daarmee aan de klimaatneutrale groei-doelstelling. FrieslandCampina ondersteunt twee initiatieven op het gebied van mestvergisting. De coöperatie 'Jumpstart' richt zich op vergisting via monovergisters op boerderijschaal. Op dit moment lopen er gesprekken met leveranciers, overheden, banken en leden-melkveehouders om dit mogelijk te maken. Daarnaast is er een plan om 'Mestkringen' op te richten die zich specifiek richten op de mest die van de boerderij moet worden afgevoerd. Ook hierbij is het voornemen dit in coöperatief verband te organiseren: de leden van een 'Mestkring' leggen hun surplus-mest in en dragen gezamenlijk zorg voor de verwaarding ervan. Beide initiatieven hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat het coöperatiemodel eraan ten grondslag ligt. FrieslandCampina is daarbij de initiator en zoekt nauwe samenwerking met andere partijen.

Bij de productie van zuivelproducten is het energieverbruik ten opzichte van het eerste halfjaar 2015 met 5,5 procent toegenomen naar 8.439 GJ. De stijging is het gevolg van het gestegen melkvolume. De energie-efficiëntie is met 2,7 GJ/ton eindproduct gelijk gebleven. De waterefficiëntie bedroeg 4,4 m³/ton eindproduct (eerste halfjaar 2015: 4,5 m³/ton eindproduct).

Nieuwe cao in Nederland

In Nederland is in Nederlandse Zuivelorganisatie-verband (NZO) een nieuwe tweejarige cao afgesproken. Er zijn afspraken gemaakt over duurzame inzetbaarheid en flexibiliteit. De NZO en de vakorganisaties zijn een loonstijging overeengekomen van 1,5 procent per 1 april 2016 en 1,5 procent per 1 april 2017.

Maatregelen Europese Commissie in verband met fusie

De onafhankelijke Stichting Dutch Milk Foundation (DMF) geeft uitvoering aan de fusievoorwaarden die de Europese Commissie in 2008 heeft gesteld aan de fusie tussen Friesland Foods en Campina. FrieslandCampina moet producenten van dagverse zuivelproducten en/of natuurgerijpte kaas op jaarbasis maximaal 1,2 miljard kilo Nederlandse boerderijmelk ter beschikking stellen.

De bedrijfsonderdelen die bij de fusie afgestoten moesten worden en nu onderdeel uitmaken van Arla Foods of Deltamilk maken gebruik van deze mogelijkheid en van de voor hen gereserveerde volumes. Van de beschikbare 1,2 miljard kilo melk is 0,9 miljard door DMF gereserveerd voor deze marktpartijen. Voor levering van de resterende circa 0,3 miljard kilo melk is een contract afgesloten met A-ware.

De Stichting zorgt eveneens voor de uitvoering van de opgelegde vertrekregeling voor Nederlandse leden-melkveehouders van FrieslandCampina. In de periode 1 januari - 30 juni 2016 heeft de DMF één mutatie doorgevoerd. In totaal ging het hierbij om 1,4 miljoen kilo melk. De melk die beschikbaar is bij de Stichting wordt verminderd met het volume aan melk van Nederlandse leden-melkveehouders die FrieslandCampina verlaten met gebruikmaking van de vertrekregeling. Vanaf de inwerkingtreding van de vertrekregeling in 2009 hebben 99 melkveehouders hiervan gebruik gemaakt. In totaal gaat het hierbij om 74,6 miljoen kilo melk.

Risico's

In het Jaarverslag 2015 zijn de onzekerheden en risico's beschreven die mogelijk een materieel nadelig effect op het resultaat en het vermogen van FrieslandCampina kunnen hebben. Daarin is eveneens beschreven op welke wijze de onderneming deze risico's beheerst. Deze beschrijving van onzekerheden, risico's en maatregelen vormt door middel van verwijzing een onderdeel van dit halfjaarbericht.

De belangrijkste onzekerheden voor het tweede halfjaar 2016 betreffen de prijsontwikkeling van basiszuivelproducten op de wereldmarkt en de geopolitieke ontwikkelingen. Daarnaast blijven de economische ontwikkelingen in verschillende regio's, valutaschommelingen en de toenemende regelgeving en eisen van overheden mogelijke risico's.

Compass voor goed zakelijk gedrag

In januari 2016 is de gedragscode *Compass* van FrieslandCampina geactualiseerd en uitgebreid met regels rondom privacy en veiligheid. De gedragscode is de leidraad voor goed zakelijk gedrag waarin integriteit, respect en transparantie centraal staan. Een doorlopend programma moet medewerkers bewuster maken van wat goed zakelijk gedrag bij FrieslandCampina inhoudt en hoe zij vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid hieraan een bijdrage kunnen leveren.

Gebeurtenissen na balansdatum

Koninklijke FrieslandCampina N.V. heeft op 3 juli 2016 een overeenkomst ondertekend met Engro Corporation voor de overdracht van 51 procent van de aandelen in dochteronderneming Engro Foods Limited in Pakistan. De overeenkomst is in samenwerking met de International Finance Corporation (IFC) van de Wereldbank en de Nederlandse ontwikkelingsbank FMO gerealiseerd. Met de aankoop van het belang in Engro Foods, het op één na grootste zuivelbedrijf in Pakistan, verwerft FrieslandCampina een positie in Centraal-Azië. Engro Foods realiseerde in 2015 een omzet van circa 450 miljoen euro en heeft 1.600 werknemers. De belangrijkste merken zijn Taran, Olpers, Omung en Omoré. De acquisitie vereist wettelijke goedkeuring van de mededingingsautoriteiten en andere relevante instanties.

Europese landbouwministers en Europees landbouwcommissaris brengen bezoek aan melkveebedrijf FrieslandCampina

In het kader van het Nederlandse EU-voorzitterschap brachten, op uitnodiging van Staatssecretaris Martijn van Dam (Economische Zaken), de Europese landbouwministers en Europees landbouwcommissaris Philip Hogan tijdens de informele landbouwraad in juni 2016 een bezoek aan het melkveebedrijf van Rik Lagendijk in Diessen. Een modern boerenbedrijf dat innovatie, dierenwelzijn en duurzaamheid hoog in het vaandel heeft staan. Eerder die dag bezocht de delegatie Food to Be in Eindhoven over innovaties op het gebied van voedsel, design en technologie in Nederland.

Vooruitzichten

Het dieptepunt van de melkprijzen is gepasseerd. In de tweede helft van 2016 zal het wereldwijde aanbod van melk afnemen ten opzichte van het eerste halfjaar. De vraag naar zuivelproducten zal in het tweede halfjaar van 2016 wereldwijd slechts bescheiden toenemen. Dit is het gevolg van de beperkte koopkracht in vele olie-exporterende landen, de politieke instabiliteit in verschillende landen, de nog beperkte vraag naar zuivelgrondstoffen in China en het handhaven door Rusland van de blokkade van zuivelproducten uit de Europese Unie.

Onduidelijk is nog wat het effect zal zijn van maatregelen van de Europese Commissie om de melkproductie in de Europese Unie door middel van steunmaatregelen te reduceren. Ook de gevolgen van mogelijke vrijwillige productiebeperking van coöperaties of producentenverenigingen zijn onduidelijk. In Nederland zullen naar alle waarschijnlijkheid maatregelen genomen worden om de fosfaatproductie op veebedrijven te beperken en onder het niveau van 2 juli 2015 te brengen. Of dit al in 2016 zal leiden tot een vermindering van de melkproductie is onduidelijk.

FrieslandCampina spreekt geen concrete verwachting uit ten aanzien van het resultaat over het gehele jaar 2016.

Verantwoordelijkheidsverklaring

De leden van de executive board van Koninklijke FrieslandCampina N.V. verklaren hierbij, conform artikel 5:25d lid 2 onder c Wet op het Financieel Toezicht dat, voor zover hen bekend, het halfjaarbericht een getrouw beeld geeft van de activa, passiva en financiële positie per 30 juni 2016 en van het resultaat over de eerste zes maanden van 2016 van Koninklijke FrieslandCampina N.V. en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen en dat het halfjaarverslag een getrouw beeld geeft van de belangrijkste gebeurtenissen die zich in de eerste zes maanden van 2016 hebben voorgedaan en het effect daarvan op de halfjaarrekening, alsmede van de voornaamste risico's en onzekerheden voor de overige zes maanden van 2016.

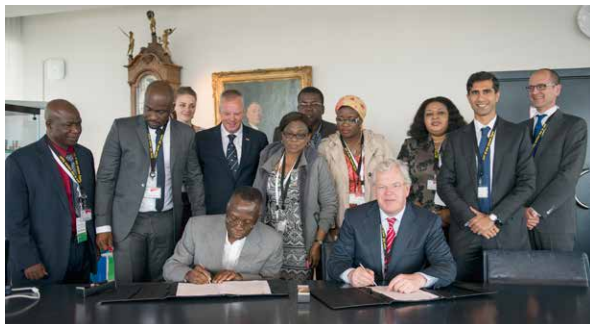
Samenstelling raad van commissarissen

Frans Keurentjes is door het bestuur van Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A. gekozen als nieuwe voorzitter van het bestuur. Keurentjes volgt per 20 december 2016 Piet Boer op die dan statutair aftredend en niet herbenoembaar is. Keurentjes is per gelijke datum benoemd tot voorzitter van de raad van commissarissen van Koninklijke FrieslandCampina N.V.

Erwin Wunnekink is per 20 december 2016 gekozen als vicevoorzitter van het bestuur en vicevoorzitter van de raad van commissarissen. Wunnekink volgt Jan Keijsers op. Jan Keijsers blijft lid van het bestuur van de coöperatie tot eind december 2017, wanneer hij statutair aftredend en niet herbenoembaar is.

Hans Hettinga en Gjalt Mulder zijn benoemd tot lid van het bestuur. De benoemingen gaan in op 20 december 2016. Beiden worden per gelijke datum tevens lid van de raad van commissarissen.

De twee nieuwe bestuursleden volgen Piet Boer en Simon Ruiter op die statutair aftredend en niet herbenoembaar zijn. Alle benoemingen zijn 14 juni 2016 bekend gemaakt.

Farmer2Farmer-programma van start in Nigeria

Eind mei bezocht de Nigeriaanse minister van Landbouw & Plattelandsontwikkeling Nederland om kennis te maken met de Nederlandse zuivelsector en met FrieslandCampina. Tijdens het tweedaagse bezoek is overeenstemming bereikt over de start van het *Farmer2Farmer*-programma in Nigeria als onderdeel van het *FrieslandCampina Dairy Development Programme*. Een bezoek werd gebracht aan FrieslandCampina in Leeuwarden, het FrieslandCampina Innovation Centre in Wageningen en aan Wageningen University (Wageningen UR). Ook is de boerderij van één van de leden-melkveehouders bezocht.

Samenstelling executive board

Tine Snels is per 1 juni 2016 benoemd tot lid van de executive board. In de executive board is zij als chieff operating officer verantwoordelijk voor de business group FrieslandCampina Ingredients. Sinds 1 juni 2015 was zij executive director van de business group FrieslandCampina Ingredients.

Executive board

Roelof (R.A.) Joosten

Chief executive officer

Hein (H.M.A.) Schumacher

Chief financial officer

Bas (S.G.) van den Berg

Chief operating officer

Piet (P.J.) Hilarides

Chief operating officer

Gregory (G.) Sklikas

Chief operating officer

Tine (M.A.K.) Snels

Chief operating officer

Amersfoort, 26 augustus 2016

Consumer Products Europe, Middle East & Africa

Lichte volumegroei - gecorrigeerd voor desinvesteringen - gedreven door Europa, maar volumedruk in Afrika

Verkoopprijzen onder druk door marktontwikkelingen en hogere promotiedruk

Bedrijfsresultaat gedaald door lagere verkoopprijzen in Europa en negatieve valuta-effecten in Afrika, ondanks herstructurerings- en lagere operationele kosten

Marktaandeel in Europa verbeterd door gerichte reclame- en promotie-uitgaven

In de eerste helft van 2016 zijn de volumes licht gestegen - gecorrigeerd voor desinvesteringen. Met name in Europa is volumegroei gerealiseerd. In Afrika staan de volumes onder druk door de lastige economische omstandigheden. De netto-omzet is gedaald met 7,1 procent naar 1.725 miljoen euro door lagere verkoopprijzen en negatieve valuta-effecten. Het bedrijfsresultaat is afgenomen als gevolg van lagere verkoopprijzen, hogere promotiedruk in de markt en negatieve valuta-effecten in Afrika. Kostenbeheersing en herstructurerings- hebben geleid tot lagere operationele kosten.

West-Europa

In West-Europa staan de verkoopprijzen en marges van zuivelproducten onder druk als gevolg van het hoge aanbod van melk en de lastige marktomstandigheden. Om het toegenomen aanbod van melk te verwerken en te verwaarden, zijn de volumes in Nederland, bij Foodservice en Retail Brands (Nederland/Duitsland) fors toegenomen. Dit heeft echter geleid tot lagere verkoopprijzen en een lager bedrijfsresultaat.

In Nederland is groei gerealiseerd in het zuivelvolume. Het zuivelmarktaandeel in Nederland groeide met merken als Chocomel, Mona en Campina-yoghurt. Foodservice realiseerde sterke volumegroei in het professionele segment (Debic), melk voor koffie (Lattiz) en global en industrial accounts (McDonalds, bakkerijen). Het sappenvolume daalde vanwege marktdruk. Retail Brands realiseerde sterke volumegroei in huismerken bij Nederlandse en Duitse retailers, echter dit ging ten koste van het bedrijfsresultaat door de extreme prijsdruk in met name Duitsland. In Duitsland is volumegroei gerealiseerd met Landliebe, maar is volume verloren met andere merken. Het bedrijfsresultaat daalde vanwege de algemene prijsdruk. Er is een voorziening getroffen voor de herstructurering van de productielocatie in Heilbronn (Duitsland). Het 49 procent belang in Sahnemolkerei Hubert Wiesehoff GmbH is in april verkocht aan Hubert Wiesehoff, die de overige 51 procent reeds bezat. De marktaandelen van Cécéme in België en Yazoo in het Verenigd-Koninkrijk namen toe.

Zuidoost-Europa

In Griekenland staan de volumes onder druk en nam de omzet af door de slechte economische- en marktsituatie. Wel realiseerden de merken NoyNoy en Friso marktaandeelgroei. Volumes en bedrijfsresultaat verbeterden in Hongarije en Roemenië als gevolg van eerdere herstructurerings- en gerichte investeringen in de merken Pöttyös, Napolact en Landliebe. Alle drie de merken realiseerden marktaandeelgroei.

Resultaten	2016 eerste halfjaar	2015 eerste halfjaar	Δ%	2015 jaar
in miljoenen euro's				
Netto-omzet	1.725	1.856	-7,1	3.681
Bedrijfsresultaat	▼			
Prijzeffect op de omzet	▼			
Volume-mix effect op de omzet	▼			

Door het voortduren van de Russische handelsboycot van kaas en andere zuivelproducten en de verslechterde economische en valutasituatie, daalde het bedrijfsresultaat in Rusland. Alleen lokaal in Rusland geproduceerde producten (Fruttis en Nezhny) en geïmporteerde kindervoeding (Friso) kunnen nog verkocht worden. Eind juni werd bekendgemaakt dat het importverbod zeker tot en met 2017 blijft gehandhaafd. Het proces van integratie van de in december 2015 overgenomen kindervoedingdistributeur verloopt volgens plan.

Afrika en het Midden-Oosten

In Nigeria daalden het volume, de omzet en het bedrijfsresultaat. Door de aanhoudend lage olieprijs en politieke spanningen is de economische situatie in Nigeria verder verslechterd. Hierdoor is ook de naira sterk gedevalueerd. Het bruto-effect van devaluatie is geminimaliseerd door een actief valutarisicobeleid, kosten- en margeverbeteringen en lagere melkpoederprijzen. Ook in andere Afrikaanse landen is sterke druk op het volume en het bedrijfsresultaat. Dit is met name het gevolg van de lage olieprijs en importrestricties in Noord-Afrika. In het algemeen is er een achterstand van betalingen door een tekort aan dollars. In het Midden-Oosten groeide het volume, maar daalde het bedrijfsresultaat door sterke prijsconcurrentie en een verslechtering in de product-mix door een toename van gecondenseerde melk in huiskmerk en B2B-contracten. Het merk Rainbow in Saudi-Arabië wist in marktaandeel te groeien.

Aandachtspunten

In de tweede helft van 2016 ligt de nadruk in Europa op het verbeteren van de marges. Verdere efficiëntieverbeteringen en kostenbeheersingsmaatregelen blijven in dit kader belangrijk. De SAP-implementatie (Summit) in de operaties in Nederland, België en Engeland is in voorbereiding, de go-live is voorzien in het eerste kwartaal 2017.

Volume groei in alle landen behalve Hong Kong

Netto-omzet gedaald door dalende verkoopprijzen en ongunstige valuta-effecten

Investerings in reclame en promotie hebben geleid tot volume- en marktaandeelgroei

Efficiëntieverbeteringen dragen bij aan de resultaatverbetering

De business group Consumer Products Asia heeft een goede volumegroei gerealiseerd. In de categorie zuivelranken is in alle markten groei gerealiseerd. Ook de volumes kindervoeding groeiden met als speerpunt het merk Friso. Het bedrijfsresultaat van de business group verbeterde als gevolg van de volumestijging, lagere kostprijzen en efficiëntieverbeteringen en ondanks hogere uitgaven voor reclame en promotie. De sterkste groei is gerealiseerd in Indonesië en Vietnam. De netto-omzet is in de eerste helft van 2016 met 1,9 procent gedaald naar 1.151 miljoen euro als gevolg van lagere verkoopprijzen en negatieve valuta-effecten. Het negatieve valuta-effect op de omzet bedroeg 50 miljoen euro.

Groei in bijna alle markten

In Indonesië is groei gerealiseerd van zowel het volume, de omzet als het bedrijfsresultaat. Een toename van de verkoop van zowel zuivelranken als kindervoeding, mede door de verbeterde distributie, stond aan de basis. De in 2015 geïntroduceerde nieuwe Frisian Flag blikverpakking met een *easy open lid* droeg belangrijk bij aan de groeiende verkoop van gezonde gecondenseerde melk. Ook de recent geïntroduceerde knijpbare verpakking met een draaidop is goed ontvangen.

In Vietnam nam de omzet af als gevolg van lagere verkoopprijzen door de aanhoudende sterke concurrentie op prijs. Het volume nam, na een aantal lastige jaren, weer toe mede door de succesvolle introductie van Yomost-yoghurt drank. Het bedrijfsresultaat verbeterde door de aantrekkende verkopen van toegevoegdewaardeproducten.

FrieslandCampina Thailand en Alaska Milk Corporation op de Filippijnen verbeterden hun bedrijfsresultaat. In beide markten namen de verkopen van zuivelranken toe, maar daalde de netto-omzet als gevolg van de lagere verkoopprijzen en ongunstige valuta-effecten. In Thailand verbeterde de distributie en is gecondenseerde melk geïntroduceerd specifiek gericht op toepassing in het foodservice-segment.

Hong Kong en Maleisië blijven iets achter

In Hong Kong stonden de verkopen enigszins onder druk als gevolg van teruglopende bezoekersaantallen vanuit China, importrestricties van de Chinese overheid vanuit Hong Kong en de stabilisatie van de Chinese economie. Hierdoor namen in Hong Kong de verkopen, de netto-omzet en het bedrijfsresultaat licht af.

Bij FrieslandCampina Malaysia/Singapore namen de volumes toe. Echter de omzet en het bedrijfsresultaat stonden onder druk. Het consumentenvertrouwen in Maleisië is relatief laag als gevolg van de lage prijzen voor veel grondstoffen, met name olie en gas, en politieke onzekerheden.

Aandachtspunten

Met de realisatie van volumegroei is de productiecapaciteit in een aantal productielocaties van FrieslandCampina in Azië volledig bezet. Investerings in capaciteit en kwaliteit zijn noodzakelijk om verdere groei te realiseren. De focus op efficiëntieverbeteringen en kostenbeheersing zal worden voortgezet.

Resultaten	2016 eerste halfjaar	2015 eerste halfjaar	Δ%	2015 jaar
in miljoenen euro's				
Netto-omzet	1.151	1.173	-1,9	2.328
Bedrijfsresultaat	▲			
Prijzeffect op de omzet	▲			
Volume-mix effect op de omzet	▲			

Consumer Products China

Volume, omzet en resultaat toegenomen

Friso Prestige succesvol geïntroduceerd

Black&White en Completa gecondenseerde melk groeien

Friesland Huishan Dairy introduceert Dutch Lady kindervoeding in tweede helft 2016

De netto-omzet van de business group Consumer Products China is, vergeleken met het eerste halfjaar 2015, met 39,0 procent toegenomen. Het bedrijfsresultaat verbeterde. Friso kindervoeding is het belangrijkste product in China. De joint venture Friesland Huishan Dairy bereidt zich voor op de verkoop van lokaal geproduceerde kindervoeding in de tweede helft van 2016.

De consumentenactiviteiten van FrieslandCampina in China zijn vanaf 1 januari 2016 ondergebracht in de nieuwe business group FrieslandCampina China. Daarvoor maakten de activiteiten deel uit van de business group Consumer Products Asia. De oprichting van de nieuwe business group onderstreept het toenemende belang van de activiteiten van FrieslandCampina in China. Verdere groei in China is voorzien door de uitbreiding van het assortiment, de distributie en door de toename van de e-commerce-activiteiten. De joint venture Friesland Huishan Dairy maakt als aparte werkmaatschappij onderdeel uit van de business group.

Succesvolle introductie Friso Prestige

De Chinese markt blijft groeien, maar de economie ontwikkelt zich in een lager tempo dan in voorgaande jaren. Daardoor vertoont ook de markt voor kindervoeding, na jaren van groei, tekenen van stagnatie. In december 2015 is Friso Prestige geïntroduceerd. Het nieuwe kindervoedingproduct speelt in op de toenemende vraag in China naar onderscheidende kindervoeding van hoge kwaliteit. In eerste instantie was Friso Prestige alleen

online te koop. In de afgelopen maanden is de distributie geleidelijk uitgebreid en is het product nu ook verkrijgbaar in de twintig grootste Chinese steden bij speciale moeder-baby-winkels en bij een aantal supermarkten. De introductie is ondersteund door online reclamecampagnes. Met de introductie hebben zowel Friso Prestige als Friso Gold marktaandeel gewonnen. Friso Gold is nu het vijfde merk kindervoeding in China en is het grootste merk kindervoeding voor wat betreft online verkoop.

Naast kindervoeding verkoopt FrieslandCampina in China ook Friesche Vlag houdbare melk (UHT) en Black&White en Completa gecondenseerde melk. De Friesche Vlag melk wordt alleen online verkocht en de verkopen nemen geleidelijk toe. Black&White wordt verkocht in het foodservice-segment aan vooral teashops in het zuiden van China en in Shanghai.

Friesland Huishan Dairy

Friesland Huishan Dairy produceert creamers voor FrieslandCampina Kievit en kindervoeding en melkpoeder voor de joint venture partner Huishan. Daarnaast bereidt Friesland Huishan Dairy zich voor op de productie in Shenyang en verkoop van kindervoeding met het merk Dutch Lady van FrieslandCampina. De faciliteiten moeten daarbij voldoen aan de hoge FrieslandCampina kwaliteitsstandaarden voor de productie van kindervoeding.

Aandachtspunten

In de tweede helft van 2016 staat de introductie van de verbeterde versie van Friso Gold centraal. De introductie wordt ondersteund met een nieuwe online campagne waarin de Nederlandse herkomst van Friso en de melkveehouders een belangrijke rol spelen. Bij Friesland Huishan Dairy staat de introductie van Dutch Lady centraal. Blijvend aandachtspunt in China is het voldoen aan de snel veranderende wet- en regelgeving.

Resultaten	2016 eerste halfjaar	2015 eerste halfjaar	Δ%	2015 jaar
in miljoenen euro's				
Netto-omzet	296	213	39,0	446
Bedrijfsresultaat	▲			
Prijzeffect op de omzet	▲			
Volume-mix effect op de omzet	▲			

Cheese, Butter & Milkpowder

De business group verwerkt 9,1 procent meer melk, volume neemt toe met 16 procent, volume basisproducten neemt toe met 40 procent

Melkpoeder, foliekaas en boter kunnen niveau garantieprijs niet in de markt realiseren

Export onder druk door lastige marktomstandigheden in Afrika, het Midden-Oosten en Midden-Amerika en toenemende concurrentie met kaas

Weidekaas in Nederland succesvol geïntroduceerd en realiseert meerprijs

De netto-omzet van de business group Cheese, Butter & Milkpowder is in het eerste halfjaar 2016 met 1.261 miljoen euro bijna gelijk gebleven aan het eerste halfjaar van 2015. Het volume is met 16 procent toegenomen als gevolg van de hoge melkaanvoer. De verkoopprijzen lagen op een fors lager niveau dan in het eerste halfjaar 2015. Het bedrijfsresultaat is gedaald en negatief als gevolg van verkopen van melkpoeder, foliekaas en boter beneden het niveau van de garantieprijs.

Negatieve marges op basisproducten

Retail Cheese Europe verkocht meer kaas maar de marges waren veelal negatief. Met name in Duitsland en Italië lagen de verkoopprijzen op een bijzonder laag niveau voor zowel natuurkaas als foliekaas. Positief is de succesvolle introductie van weidekaas (tegen een meerprijs) in twee supermarktketens in Nederland.

Ook bij B2B Basic Products (foliekaas, melkpoeder en boter) nam het volume fors toe, maar lagen de verkoopprijzen op een lager niveau. Voor boter lagen de verkoopprijzen op wereldmarktniveau. Daardoor kon de afzet volumematisch toenemen, echter wel met verlies. De combinatie van melkpoeder en boter leverde enige tijd meer op dan foliekaas door de marktregulerende werking van interventie van melkpoeder in de EU. Hierdoor konden de voorraden

van foliekaas in het tweede kwartaal enigszins beperkt blijven en bij een toenemende vraag ontstonden eind mei 2016 voor het eerst weer mogelijkheden de verkoopprijzen van foliekaas te verhogen. De verkopen van mozzarella zijn in 2016 toegenomen. Echter, ook bij deze kaassoort staan de opbrengstprijzen door het hoge aanbod onder druk.

B2B Specialty Products realiseerde een lichte resultaatverbetering met name door de groei van de afzet van speciale botermelanges naar Azië en de productie van weidekaas voor een derde partij.

Zijerveld had een redelijk eerste halfjaar met een positief resultaat. Volume en omzet namen toe door uitbreiding van het klantenpakket in Duitsland en België, echter de marges stonden ook in dit segment onder druk. In Nederland blijft Noord-Hollandse kaas het goed doen.

FrieslandCampina Export heeft een positief resultaat gerealiseerd, maar op een lager niveau dan in het eerste halfjaar 2015. De werkmaatschappij ondervond wel hinder van de verslechterende economische situatie in een aantal landen in Midden-Amerika, Afrika en het Midden-Oosten als gevolg van de lage olieprijs, de politieke onrust en toenemende concurrentie. Deels kon dit worden gecompenseerd door groei van de afzet van kaas naar Australië en de Verenigde Staten. Ook nam de export van geëvaporeerde melk naar Haïti toe.

Verbeteringen in de organisatie

In de boter- en melkpoederproductielocatie in Lochem is een efficiëntieprogramma gestart. Het Summit-programma (uniformering van plannings- en informatiesystemen, processen en gegevens) is succesvol geïmplementeerd voor de gehele logistiek van kaas inclusief logistieke dienstverleners. In de productielocatie voor mozzarella in Bree (België) zijn verbeteringen doorgevoerd op het gebied van kwaliteit en veiligheid. De activiteiten van Den Hollander in Lochem zijn verplaatst en de locatie is gesloten. Bijna alle medewerkers hebben binnen of buiten FrieslandCampina een andere functie gevonden.

Aandachtspunten

In de tweede helft van 2016 ligt de nadruk op het verbeteren van de marges van basiszuivelproducten en verdere kostenverlagingen.

Resultaten	2016 eerste halfjaar	2015 eerste halfjaar	Δ%	2015 jaar
in miljoenen euro's				
Netto-omzet	1.261	1.268	-0,6	2.568
Bedrijfsresultaat	▼			
Prijzeffect op de omzet	▼			
Volume-mix effect op de omzet	▼			

Ingredients

Volume groei door toenemende vraag naar en capaciteit voor kindervoeding en zuivel ingrediënten

Omzetaandeel van toegevoegdewaardeproducten toegenomen

Nieuwe productielocatie in Borculo in gebruik genomen

Nadruk op verder verbeteren efficiëntie, leverbetrouwbaarheid en kwaliteit

De business group Ingredients heeft in het eerste halfjaar 2016 een duidelijke volumestijging gerealiseerd. Onder meer door de ingebruikname van de nieuwe productielocatie in Borculo kon meer melkpoeder worden geproduceerd. Ook de locaties in Bedum, Beilen en Veghel hebben meer geproduceerd dan in het eerste halfjaar 2015. De netto-omzet nam af met 3,8 procent naar 854 miljoen euro als gevolg van lagere verkoopprijzen.

Het bedrijfsresultaat verbeterde door een eenmalige bate door de verkoop in maart 2016 van de commerciële vending-activiteiten (producten voor koffie- en cacaodrankautomaten) aan Barry Callebaut Sweden AB. Exclusief deze eenmalige bate zou het bedrijfsresultaat gering zijn afgenomen.

FrieslandCampina Domo groeit

FrieslandCampina Domo heeft een uitstekend eerste halfjaar achter de rug. Zowel het volume, de omzet als het bedrijfsresultaat verbeterde ten opzichte van het eerste halfjaar 2015. De productie van zowel Friso-kindervoeding voor andere FrieslandCampina-werkmaatschappijen als ingrediënten voor kindervoeding en complete kindervoeding voor externe afnemers nam toe. In februari 2016 hebben FrieslandCampina Domo en het Amerikaanse Glycosyn een overeenkomst gesloten om gezamenlijk nieuwe ingrediënten te ontwikkelen voor kindervoeding. Glycosyn heeft een gepatenteerde technologie ontwikkeld voor de productie van oligosachariden uit lactose. FrieslandCampina Domo gaat deze nieuwe ingrediënten produceren en brengt ze wereldwijd op de markt.

FrieslandCampina DMV teleurstellend

FrieslandCampina DMV heeft een teleurstellend halfjaar achter de rug. De door de hoge melkaanvoer noodzakelijke verwerking van melk tot caseïnatoren leidde tot lagere verkoopprijzen en lager resultaat. Een aantal specialiteiten, waaronder nutriënten en ingrediënten voor sportvoeding, ontwikkelde zich positief.

FrieslandCampina Kievit sterk in Azië

FrieslandCampina Kievit ontwikkelde zich positief. Zowel het volume als het bedrijfsresultaat verbeterde. De omzet nam af als gevolg van lagere verkoopprijzen. De vraag naar creamers voor in de koffie en thee blijft vooral in Azië toenemen. Vooral cappuccino en latte in poedervorm zijn populair. Door het benutten van de productiecapaciteit bij Alaska Milk Corporation op de Filipijnen en bij Friesland Huishan Dairy in China kan hierop worden ingespeeld. Wel neemt in het creamer-segment de concurrentie op prijs toe. Creamy Creation, sinds 2016 onderdeel van FrieslandCampina Kievit, had een lastig eerste halfjaar door moeilijke marktomstandigheden en een gebrek aan valuta in Afrika, na de Verenigde Staten de belangrijkste afzetmarkt van roomlikeuren, en door verslechterende opbrengstprijzen voor room.

Resultaten	2016 eerste halfjaar	2015 eerste halfjaar	Δ%	2015 jaar
in miljoenen euro's				
Netto-omzet	854	888	-3,8	1.734
Bedrijfsresultaat	▲			
Prijzeffect op de omzet	▼			
Volume-mix effect op de omzet	▲			

Nutrifeed en DFE Pharma

De omzet en het bedrijfsresultaat van Nutrifeed (jongdiervoeding) namen af als gevolg van de lagere verkoopprijzen en druk op de marges. Het volume nam toe onder meer door een succesvol partnership met Agrifirm en door toename van de export.

Het volume en het bedrijfsresultaat van DFE Pharma (farmalactose) bleef vrijwel op hetzelfde niveau als in het eerste halfjaar van 2015. De omzet lag duidelijk lager als gevolg van de lagere verkoopprijzen.

Toename capaciteit

Vanaf februari 2016 is er in de nieuwe productielocatie van FrieslandCampina Ingredients in Borculo volop melkpoeder geproduceerd. Dit was noodzakelijk om de toenemende hoeveelheid ledenmelk te kunnen verwerken. In de tweede helft van het jaar starten de voorbereidingen voor de productie van ingrediënten voor kindervoeding. Hiervoor moeten de productieprocessen aan hogere standaarden gaan voldoen.

Aandachtspunten

In de productie heeft de laatste jaren de aandacht vooral gelegen op capaciteitsgroei. De nadruk ligt nu op het nog verder verbeteren van de leverbetrouwbaarheid, kwaliteit, veiligheid en efficiëntie. Het in 2015 gestarte driejarige efficiëntieprogramma in de productielocatie in Beilen loopt volgens schema. In maart 2016 is het programma ook gestart in de productielocatie in Veghel. De nadruk ligt op het realiseren van besparingen door de bezettingsgraad van de productielijnen te verbeteren en het materiaal- en energieverbruik te reduceren. Als gevolg van het aanpassen van werkwijzen kunnen taken en verantwoordelijkheden van medewerkers veranderen en kan het aantal arbeidsplaatsen op verschillende niveaus in de organisatie worden teruggebracht.

Nieuw eiwitrijk ingrediënt

FrieslandCampina Domo heeft op de beurs Vitafoods 2016 Domo Refit Micellar Casein Isolate geïntroduceerd, een eiwitrijk ingrediënt dat gebruikt kan worden voor medische dranken. Het hoge eiwitgehalte en de lage viscositeit maakt het mogelijk kleinere porties met een gelijke hoeveelheid eiwit te ontwikkelen. De neutrale smaak maakt het product aantrekkelijker voor patiënten wat van belang is gezien de verminderde eetlust van veel patiënten.

Verkorte geconsolideerde winst-en-verliesrekening

In miljoenen euro's	eerste halfjaar 2016	eerste halfjaar 2015 ¹
Netto-omzet	5.522	5.645
Kostprijs omzet	-4.584	-4.651
Brutomarge	938	994
Reclame- en promotiekosten	-266	-238
Verkoop- en algemene beheerskosten	-403	-396
Overige bedrijfslasten en -opbrengsten	-14	-46
Bedrijfsresultaat	255	314
Financieringsbaten en -lasten	-25	-8
Resultaat uit joint ventures en geassocieerde deelnemingen, na aftrek van belastingen	9	9
Winst voor belastingen	239	315
Belastingen	-79	-123
Winst voor de periode	160	192
Winst toe te rekenen aan:		
• houders van ledenobligaties	21	21
• verstrekker van lening coöperatie	5	5
• aandeelhouder van de vennootschap	91	126
• aandeelhouder en overige vermogensverschaffers van de vennootschap	117	152
• minderheidsbelangen	43	40
Winst voor de periode	160	192

¹ De presentatie van de vergelijkende cijfers van 2015 is aangepast naar een functionele indeling van de bedrijfskosten.

Verkort geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat

24

In miljoenen euro's	eerste halfjaar 2016	eerste halfjaar 2015
Winst voor de periode	160	192
Posten die in de toekomst worden of mogelijk worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening:		
Effectieve deel mutatie kasstroomafdekkingen, na aftrek van belastingen	3	7
Valuta-omrekenverschillen, na aftrek van belastingen	-26	39
Waardemutatie financiële instrumenten beschikbaar voor verkoop, na aftrek van belastingen	3	-6
	-20	40
Posten die in de toekomst niet worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening:		
Herwaardering van verplichtingen (activa) uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen, na aftrek van belastingen	-58	17
	-58	17
Resultaten direct verwerkt in het eigen vermogen, na aftrek van belastingen	-78	57
Totaalresultaat voor de periode	82	249
Totaalresultaat toe te rekenen aan:		
• aandeelhouder en overige vermogensverschaffers van de vennootschap	45	209
• minderheidsbelangen	37	40

Verkort geconsolideerde balans

In miljoenen euro's

Activa

	30 juni 2016	31 december 2015
Grond, gebouwen en installaties	2.945	2.932
Immateriële activa	1.385	1.384
Latente belastingvorderingen	356	341
Personeelsbeloningen	5	6
Overige financiële activa	284	300
Vaste activa	4.975	4.963

Vorraden	1.354	1.307
Vorderingen	1.429	1.311
Liquide middelen	488	821
Activa aangehouden voor verkoop	7	20
Vlottende activa	3.278	3.459

Totaal activa	8.253	8.422
----------------------	--------------	-------

Eigen vermogen

Aandelenkapitaal	370	370
Ledenobligaties	1.455	1.428
Lening coöperatie	291	296
Algemene reserve en overige reserves	762	738

Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouder en overige vermogensverschaffers van de vennootschap	2.878	2.832
--	--------------	-------

Minderheidsbelangen	248	261
Totaal eigen vermogen	3.126	3.093

Verplichtingen

Personeelsbeloningen	571	528
Latente belastingverplichtingen	109	118
Rentedragende verplichtingen	1.163	1.015
Overige langlopende verplichtingen	36	44
Langlopende verplichtingen	1.879	1.705

Rentedragende verplichtingen	518	813
Overige kortlopende verplichtingen	2.730	2.811

Kortlopende verplichtingen	3.248	3.624
-----------------------------------	--------------	-------

Totaal verplichtingen	5.127	5.329
------------------------------	--------------	-------

Totaal passiva	8.253	8.422
-----------------------	--------------	-------

Verkort geconsolideerd kasstroomoverzicht

26

In miljoenen euro's	eerste halfjaar 2016	eerste halfjaar 2015
Winst voor belastingen	239	315
Afschrijvingen op gebouwen en installaties en amortisatie immateriële activa	149	130
Mutatie voorraden, vorderingen en verplichtingen	-177	-44
Overige operationele activiteiten	-46	-82
Nettokasstroom uit operationele activiteiten	165	319
Investerings in grond, gebouwen, installaties en immateriële activa	-288	-275
Desinvesteringen van grond, gebouwen, installaties en immateriële activa	3	5
Desinvesteringen bedrijfsonderdelen, inclusief liquide middelen	28	
Ontvangen aflossingen en verstrekte leningen	-4	7
Acquisities, na aftrek van verworven liquide middelen	-1	-94
Investerings in effecten		-27
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten	-262	-384
Investerings in minderheidsbelangen		-183
Uitbetaald dividend aan minderheidsbelangen	-50	-43
Uitbetaalde rentevergoeding aan houders van ledenobligaties	-36	-35
Opgenomen rentedragende verplichtingen	477	520
Afgelost op rentedragende verplichtingen	-752	-192
Afwikkeling derivaten	-1	-3
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten	-362	64
Nettokasstroom	-459	-1
Liquide middelen begin boekjaar ¹	718	606
Nettokasstroom	-459	-1
Koersverschil liquide middelen	-23	27
Liquide middelen einde halfjaar ¹	236	632

¹ Liquide middelen bevat tevens rekening-courant banken die direct opeisbaar zijn en een integraal onderdeel vormen van het kasbeheer van FrieslandCampina.

Verkort geconsolideerd overzicht vermogensmutaties

In miljoenen euro's	eerste halfjaar 2016			eerste halfjaar 2015		
	Eigen vermogen ¹	Minderheidsbelangen	Totaal	Eigen vermogen ¹	Minderheidsbelangen	Totaal
Begin boekjaar	2.832	261	3.093	2.587	236	2.823
Totaalresultaat voor de periode	45	37	82	209	40	249
Transacties met aandeelhouder en overige vermogensverschaffers direct verwerkt in het eigen vermogen:						
• uitbetaald dividend aan minderheidsbelangen		-50	-50		-43	-43
• uitbetaalde rentevergoeding aan verstrekker van lening coöperatie	-9		-9	-9		-9
• uitbetaalde rentevergoeding aan houders van ledenobligaties	-39		-39	-39		-39
• pro forma uitgifte ledenobligaties-vast	49		49	75		75
Totaal transacties met aandeelhouder en overige vermogensverschaffers	1	-50	-49	27	-43	-16
Transacties in eigendomsbelangen in dochterondernemingen:						
• verwerving van dochteronderneming met minderheidsbelang					35	35
• transacties met houders van minderheidsbelangen				-176	-7	-183
Totaal transacties in eigendomsbelangen in dochterondernemingen				-176	28	-148
Einde halfjaar	2.878	248	3.126	2.647	261	2.908

¹ Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouder en overige vermogensverschaffers van de vennootschap.

Toelichting op de verkorte geconsolideerde halfjaarcijfers

In miljoenen euro's, tenzij anders aangegeven

28

Algemeen

Koninklijke FrieslandCampina N.V. is statutair gevestigd in Amersfoort, Nederland. Het adres is: Stationsplein 4, 3818 LE Amersfoort. In de geconsolideerde halfjaarcijfers voor de eerste zes maanden geëindigd op 30 juni 2016 zijn opgenomen Koninklijke FrieslandCampina N.V. en haar dochterondernemingen (tezamen FrieslandCampina genoemd).

Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A. houdt alle aandelen in Koninklijke FrieslandCampina N.V.

Op de geconsolideerde halfjaarcijfers is geen accountantscontrole toegepast.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Overeenstemmingsverklaring

Dit halfjaarbericht is opgesteld in overeenstemming met IAS 34 'Tussentijdse financiële verslaggeving'. Dit halfjaarbericht moet in samenhang worden gelezen met de jaarrekening 2015 welke is opgesteld in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW), voor zover van toepassing.

Voor deze geconsolideerde halfjaarcijfers zijn dezelfde grondslagen voor waardering, resultaatbepaling en berekeningsmethoden gehanteerd als toegepast bij de jaarrekening over 2015. Verschillende wijzigingen zijn voor het eerst van toepassing in 2016. Deze wijzigingen hebben echter geen effect op de geconsolideerde jaarrekening van FrieslandCampina.

Presentatiewijziging

Eind 2015 heeft FrieslandCampina haar presentatie van de winst-en-verliesrekening aangepast van een categoriale indeling naar een functionele indeling. Deze presentatie geeft meer inzicht in de functies van FrieslandCampina en sluit aan op de wijze waarop het management de resultaten beoordeelt. De presentatie van de vergelijkende halfjaarcijfers is aangepast.

Beoordelingen, schattingen en aannames

De opstelling van de geconsolideerde halfjaarcijfers vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en gerapporteerde waarden van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Voor een overzicht van de belangrijkste veronderstellingen en inschattingen wordt verwezen naar de jaarrekening 2015. In de eerste helft van 2016 hebben zich in dit kader geen belangrijke wijzigingen voorgedaan, anders dan in dit rapport toegelicht.

In het halfjaarbericht wordt de prestatietoeslag pro forma verwerkt, inclusief de pro forma uitgifte van ledenobligaties vast.

Consolidatiekring

Op 20 mei 2016 heeft FrieslandCampina de volledige zeggenschap verworven over de activiteiten van FKS Frischkonzept Service GmbH ('FKS') door de aankoop van de resterende aandelen (51%). Derhalve wordt deze entiteit volledig geconsolideerd.

Daarnaast heeft FrieslandCampina op 11 april 2016 het 49%-belang in dochteronderneming Sahnemolkerei Hubert Wiesehoff GmbH verkocht. Vanaf het moment van verlies van zeggenschap hierover zijn de activa en verplichtingen van de dochteronderneming niet langer in de balans verantwoord.

Voor de overige consolidatiegrondslagen wordt verwezen naar de jaarrekening over 2015.

Financieel risicobeheer

De belangrijkste doelstellingen en procedures van het financieel risicobeheer binnen FrieslandCampina zijn consistent met de doelstellingen en procedures zoals gepresenteerd in de geconsolideerde jaarrekening 2015.

Seizoensinvloeden

Er is geen sprake van een significant seizoenspatroon in de vergelijking van een eerste halfjaar met een tweede halfjaar.

Segmentatie

Vanaf 2016 is informatie over de segmenten in de toelichting vervallen.

Acquisities

Acquisitie 2016

Overname FKS Frischkonzept Service GmbH

Op 20 mei 2016 heeft FrieslandCampina de volledige zeggenschap verworven over de activiteiten van FKS Frischkonzept Service GmbH ('FKS') door de aankoop van de resterende aandelen (51%) voor EUR 1 miljoen. De activiteiten van FKS bestaan uit de verkoop van versproducten aan retailers in Duitsland.

De reële waarde van verkregen activa is vastgesteld op EUR 8 miljoen. De reële waarde van verkregen passiva bedraagt EUR 6 miljoen.

Acquisities 2015

Overname distributiegerelateerde activiteiten Anika Group

De 'purchase price allocation' met betrekking tot de overname van de distributiegerelateerde activiteiten Anika Group is per eind juni 2016 afgerond. De definitieve 'purchase price allocation' heeft geleid tot een wijziging in de reële waarde van de verworven immateriële activa en de verantwoorde goodwill.

De finale overeengekomen overnamevergoeding is met EUR 2 miljoen verlaagd, doordat de inschatting van de reële waarde van de voorwaardelijke verplichting per overnamedatum met EUR 2 miljoen is verlaagd.

De reële waarde van de verworven activa en aangegane verplichtingen die op de acquisitiedatum zijn erkend, zijn:

Immateriële activa	22
Vorraden	4
Handelsvorderingen en overige activa	4
Saldo identificeerbare activa en verplichtingen	30

Uit hoofde van de acquisitie is de goodwill als volgt opgenomen:

Reële waarde van de overeengekomen vergoeding	38
Reële waarde van identificeerbare activa en verplichtingen	-30
Goodwill	8

Fabrelac

De 'purchase price allocation' met betrekking tot de overname van Commex International S.A. en haar dochtermaatschappijen Fabrelac B.V.B.A. (hernoemd FrieslandCampina Bree B.V.B.A.) en PC&K Invest B.V.B.A. (samen 'Fabrelac') is per eind juni 2016 afgerond. De definitieve 'purchase price allocation' heeft geleid tot een wijziging in de reële waarde van de verworven grond, gebouwen en installaties en de verantwoorde goodwill.

De overnamesom bedroeg EUR 13 miljoen. De reële waarde van verkregen activa is vastgesteld op EUR 29 miljoen, inclusief EUR 1 miljoen geacquireerde liquide middelen. De reële waarde van verkregen passiva bedraagt EUR 23 miljoen. De ontstane goodwill van EUR 7 miljoen is voornamelijk toe te rekenen aan de synergievoordelen die naar verwachting zullen worden gerealiseerd bij het integreren van Fabrelac in de business group Cheese, Butter & Milkpowder. Derhalve is de goodwill gealloceerd aan deze business group.

Deze overname is niet materieel voor FrieslandCampina in het kader van de toelichtingsvereisten van IFRS 3 Bedrijfscombinaties.

Bedrijfskosten

In de kostprijs omzet is de vergoeding voor melk aan leden-melkveehouders opgenomen van EUR 1.699 miljoen (eerste halfjaar 2015: EUR 1.800 miljoen).

Overige bedrijfslasten en -opbrengsten

Het boekresultaat op de verkoop van het 49%-belang in Sahnemolkerei Hubert Wiesehoff GmbH en de verkoop van commerciële 'vending'-activiteiten is verantwoord onder de overige bedrijfslasten en -opbrengsten.

In het eerste halfjaar van 2016 zijn in Nederland reorganisaties aangekondigd bij de locaties in Veghel en Lochem. In Duitsland is bij de locatie Heilbronn een reorganisatie aangekondigd. Hiervoor zijn reorganisatievoorzieningen gevormd die voornamelijk betrekking hebben op ontslagvergoedingen en bijkomende kosten. Het verdwijnen van arbeidsplaatsen op deze locaties is het gevolg van efficiëntiemaatregelen. Met deze reorganisaties wordt gestreefd naar het beter benutten van de productiecapaciteit en het terugbrengen van het verbruik van materiaal en energie. Hiervoor is in de overige bedrijfslasten en -opbrengsten in het eerste halfjaar van 2016 een bedrag van EUR 7 miljoen opgenomen. Daarnaast is een vrijval van de reorganisatievoorzieningen van EUR 6 miljoen opgenomen, doordat er meer medewerkers zijn herplaatst binnen FrieslandCampina dan verwacht.

Financieringsbaten en -lasten

In de financieringsbaten en -lasten is in het eerste halfjaar van 2016 een negatief koersresultaat van EUR 7 miljoen op vorderingen en schulden in vreemde valuta opgenomen. In de eerste helft van 2015 betrof dit een positief koersresultaat van EUR 13 miljoen.

Belastingen

De belastingdruk in de eerste helft van 2016 bedraagt 33% (eerste helft van 2015: 39%), met name als gevolg van aanpassing op inschattingen voorgaande jaren.

Grond, gebouwen en installaties

Het verloop van de balanspost grond, gebouwen en installaties gedurende het eerste halfjaar 2016 is als volgt te specificeren:

Boekwaarde begin boekjaar	2.932
Afgestoten middels verkoop bedrijfsonderdeel	-12
Investerings	187
Desinvesteringen	-2
Valuta-omrekenverschillen	-28
Herclassificaties	-1
Afschrijvingen	-127
Bijzondere waardeverminderingen	-4
Boekwaarde per 30 juni 2016	2.945

De investeringen van EUR 187 miljoen hebben voornamelijk betrekking op de uitbreiding van de productiecapaciteit en vervangingsinvesteringen in Nederland (eerste halfjaar 2015: EUR 199 miljoen).

Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa gedurende het eerste halfjaar van 2016 is als volgt te specificeren:

Boekwaarde begin boekjaar	1.384
Verworven middels acquisitie	6
Afgestoten middels verkoop bedrijfsonderdeel	-1
Investerings	28
Herclassificaties	1
Valuta-omrekenverschillen	-8
Desinvesteringen	-3
Amortisatie	-22
Boekwaarde per 30 juni 2016	1.385

FrieslandCampina is in 2010 een wereldwijd ICT-standaardisatie programma gestart. De boekwaarde hiervan per 30 juni 2016 bedraagt EUR 145 miljoen. Gedurende de eerste helft van 2016 is hiervoor een bedrag van EUR 19 miljoen geactiveerd en is voor EUR 9 miljoen geamortiseerd. In 2012 is het systeem door de eerste werkmaatschappijen in gebruik genomen en daarna is deze implementatie verder uitgerold naar andere werkmaatschappijen. De uitrol naar overige werkmaatschappijen zal een aantal jaren in beslag nemen waarbij is voorzien dat dit programma in 2018 wordt afgerond.

Goodwill impairment test

FrieslandCampina voert de goodwill impairment test jaarlijks in het tweede kwartaal uit en op een ander moment indien er sprake is van een aanwijzing voor een bijzondere waardevermindering ten aanzien van goodwill. Goodwill wordt gevolgd en getest op het niveau van de business group. Bij de goodwill impairment test wordt de realiseerbare waarde, zijnde de bedrijfswaarde, per business group berekend.

De managementstructuur en de rapportering aan de executive board zijn gewijzigd per 1 januari 2016. De activiteiten met betrekking tot de consumentenproducten Azië zijn gesplitst in de business group 'Consumer Products China' en de business group 'Consumer Products Asia'. Als gevolg van de wijzigingen in de managementstructuur is de goodwill in Azië heralloceerd. In 2015 is goodwill ontstaan als gevolg van het verkrijgen van zeggenschap in China Huishan Dairy Investments (Hong Kong) Ltd., door overname van een 50%-belang. Deze goodwill is gealloceerd aan 'Consumer Products China', aangezien deze recente acquisitie betrekking heeft op activiteiten in China. De resterende goodwill is op basis van de relatieve waarden gealloceerd aan respectievelijk 'Consumer Products Asia' en 'Consumer Products China'.

De goodwill is als volgt aan de kasstroomgenererende eenheden gealloceerd, waarbij de cijfers 2016 zijn weergegeven op basis van deze wijziging in de managementstructuur:

	30 juni 2016	31 december 2015
Consumer Products EMEA	563	566
Consumer Products Asia	109	223
Consumer Products China	109	
Cheese, Butter & Milkpowder	33	33
Ingredients	162	162
	976	984

De belangrijkste aannames die zijn toegepast voor de berekening van de bedrijfswaarde per business group zijn opgenomen in onderstaande tabel.

	%		%		%	
	Groeivoet eindwaarde		Gemiddelde groeivoet brutomarge		Discontovoet voor belastingen	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Consumer Products EMEA	2,5	4,0	4	0	10	12
Consumer Products Asia	3,0	3,0	3	6	8	8
Consumer Products China	3,0		16		8	
Cheese, Butter & Milkpowder	1,0	1,5	11	13	8	8
Ingredients	1,0	1,5	10	4	7	7

De gemiddelde groeivoet van de brutomarge per business group in de meerjarenplannen tot en met 2020 is gebaseerd op ervaringen uit het verleden, specifieke verwachtingen voor de nabije toekomst en marktconforme groeipercentages. De toenamen zijn met name gerelateerd aan de verwachte omzetgroei en efficiencyverbeteringen. De discontovoet voor iedere business group is gebaseerd op in de markt waarneembare gegevens en is bepaald voor belasting.

De bedrijfswaarden van de business groups zijn bepaald op basis van het budget 2016 en de meerjarenplannen tot en met 2020. Tevens wordt rekening gehouden met een vergoeding voor de coöperatieve rol die de business group Cheese, Butter & Milkpowder vervult bij het verwerken van ledenmelk en vet in het bijzonder. Deze vergoeding van de andere business groups dient ter dekking van het verlies op de verwerking van ledenmelk in basiszuivelproducten, dat Cheese, Butter & Milkpowder realiseert, doordat alle melk aangeleverd door de leden-melkveehouders afgenomen dient te worden. Voor de periode na 2020 is een groeipercentage gehanteerd dat gelijk is aan de verwachte langetermijninflatiepercentages, zoals in de markt gebruikelijk is, welke is gemaximeerd tot de inflatieverwachting met betrekking tot staatsobligaties.

De uitkomst van de goodwill impairment test van Consumer Products EMEA, Consumer Products Asia, Consumer Products China, Cheese, Butter & Milkpowder en Ingredients laat zien dat de bedrijfswaarden de boekwaarden van de business groups overstijgen. Een redelijke aanpassing van de aannames leidt in deze gevallen niet tot bedrijfswaarden lager dan de boekwaarden van deze business groups.

Vorraden

Van de voorraad gereed product en handelsgoederen is EUR 136 miljoen gewaardeerd tegen lagere marktwaarde (ultimo 2015: EUR 178 miljoen). De totale afwaardering naar marktwaarde die toeziet op de voorraad gereed product en handelsgoederen zoals opgenomen op de balans per 30 juni 2016 bedraagt EUR 21 miljoen (ultimo 2015: EUR 32 miljoen).

Rentedragende verplichtingen

In het eerste halfjaar van 2016 heeft FrieslandCampina voor EUR 300 miljoen aan 'groene' schuldbewijzen ('Green Schuldschein') uitgegeven, bestaande uit vier tranches met vaste rentetarieven. De looptijden variëren van 5 tot 10 jaar. Deze schuldbewijzen zijn verantwoord onder de langlopende rentedragende verplichtingen, waarbij kosten voor uitgifte van de schuldbewijzen zijn geactiveerd en geamortiseerd worden over de looptijd.

In juni 2016 is FrieslandCampina voor maximaal EUR 150 miljoen een lening bij de Europese Investeringsbank (EIB) overeengekomen. Deze lening zal gebruikt worden voor onderzoek naar en ontwikkeling van nieuwe producten. De looptijd van deze lening is 7 of 10 jaar en de looptijd gaat in op het moment dat FrieslandCampina gebruik maakt van deze leenruimte. Op dat moment zal ook het rentetarief worden bepaald en zullen de geactiveerde afsluitkosten geamortiseerd worden over de looptijd. Per 30 juni 2016 is door FrieslandCampina nog geen lening aangegaan bij de EIB.

In 2014 heeft FrieslandCampina een kredietfaciliteit afgesloten van EUR 1,5 miljard met een looptijd van 5 jaar. In 2015 is de looptijd verlengd tot april 2020. In de eerste helft van 2016 is deze kredietfaciliteit (onder dezelfde voorwaarden) nogmaals met een jaar verlengd tot april 2021.

Mede als gevolg van de uitgifte van 'groene' schuldbewijzen en het fixeren van rente op variabele leningen in het eerste halfjaar, is het percentage van de leningenportefeuille dat wordt gekenmerkt door een vast rentepercentage of is gefixeerd door middel van afdekking, gestegen van 42% naar 71%.

Financiële instrumenten

Accountingclassificaties en reële waarden

De boekwaarde van financiële activa en passiva zoals opgenomen in de geconsolideerde balans, evenals de financiële instrumenten die tegen reële waarde gewaardeerd zijn, of waarvan de boekwaarde afwijkt van de reële waarde, wordt in onderstaande tabel weergegeven per waarderingmethode. Hierbij is de reële waarde het bedrag dat zou zijn ontvangen of betaald als de vorderingen en/of verplichtingen waren afgewikkeld op balansdatum, zonder verdere verplichtingen. De verschillende niveaus van inputdata voor het bepalen van de reële waarde zijn als volgt gedefinieerd:

- Niveau 1: genoteerde marktnoteringen (niet gecorrigeerd) in actieve markten voor identieke activa of verplichtingen;
- Niveau 2: input anders dan genoteerde marktnoteringen die onder niveau 1 vallen, die waarneembaar is voor het actief of de verplichting, hetzij rechtstreeks (in de vorm van prijzen) hetzij indirect (afgeleid van prijzen);
- Niveau 3: input voor het actief of de verplichting die niet is gebaseerd op waarneembare marktgegevens (niet-waarneembare input) waarbij die input een significante impact op de uitkomst heeft.

30 juni 2016

	Gewaardeerd tegen reële waarde	Reële waarde afdekkingsinstrumenten	Beschikbaar voor verkoop	Leningen en vorderingen	Overige financiële verplichtingen	Totaal boekwaarde	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal reële waarde
Financiële activa niet gewaardeerd tegen reële waarde										
Verstrekte leningen - vaste rente				14		14		15		15
Verstrekte leningen - variabele rente				12		12				
Langlopende vorderingen				4		4				
Handelsdebiteuren en overige vorderingen				1.366		1.366				
Liquide middelen				488		488				
				1.884		1.884				
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde										
Afdekkingsderivaten		60				60		60		60
Effecten			84			84	83		1	84
		60	84			144				
Financiële passiva niet gewaardeerd tegen reële waarde										
Langlopende rentedragende verplichtingen - vaste rente					868	868		897		897
Langlopende rentedragende verplichtingen - variabele rente					295	295		298		298
Kortlopende deel van de langlopende rentedragende verplichtingen - vaste rente					81	81		84		84
Kortlopende deel van de langlopende rentedragende verplichtingen - variabele rente					27	27				
Kortlopende leningen					158	158				
Rekening-courant banken					252	252				
Handelscrediteuren en overige verplichtingen					2.494	2.494				
					4.175	4.175				
Financiële passiva gewaardeerd tegen reële waarde										
Afdekkingsderivaten		9				9		9		9
Verplichtingen inzake put-opties	2					2			2	2
Voorwaardelijke verplichtingen	17					17			17	17
	19	9				28				

Voor de berekening van de reële waarde van de rentedragende verplichtingen met een vast rentepercentage is een gemiddeld gewogen rentepercentage van 2,74% (ultimo 2015: 3,80%) gebruikt. De reële waarde van de verstrekte lening met een vast rentepercentage is bepaald middels een gemiddeld gewogen rentepercentage van 2,77% (ultimo 2015: 2,72%).

Effecten

In 2015 is een belang van 1,1% verworven in China Huishan Dairy Holdings Company Ltd. Daarnaast houdt FrieslandCampina een belang van 9,99% in Synlait Milk Ltd. Deze belangen zijn geclassificeerd als overige financiële activa. Voor de waardering wordt niveau 1 als waarderingsmethode gehanteerd en hierbij worden de beursnoteringen gebruikt als grondslag voor de waardering.

FrieslandCampina houdt enkele belangen in niet-beursgenoteerde ondernemingen, welke zijn geclassificeerd onder de overige financiële activa. De reële waarden van deze belangen zijn afgeleid van de eigenvermogenswaarde van de derde partijen. Deze waarderingsmethode is geclassificeerd als niveau 3.

Afdekkingsderivaten

De afdekkingsderivaten zijn aangemerkt als niveau 2 waarderingsmethode. De reële waarde van de valutatermijncontracten wordt berekend door vergelijking met de actuele termijnkoersen van contracten voor gelijke resterende looptijden. De reële waarde van renteswapcontracten wordt bepaald aan de hand van de contante waarde op basis van actuele marktgegevens.

Voorwaardelijke verplichtingen

De reële waarde van de voorwaardelijke verplichting inzake de acquisitie van een dochteronderneming is vastgesteld op basis van een inschatting van de verwachte betaling. De finale verrekening wordt momenteel afgewikkeld.

Daarnaast is een voorwaardelijke verplichting aangegaan als gevolg van de overname van de distributiegerelateerde activiteiten van Anika Group. Deze voorwaardelijke verplichting wordt gewaardeerd op basis van de contante waarde van de verwachte betaling, die mede afhankelijk is van koersontwikkelingen van de Russische roebel en externe marktontwikkelingen.

Deze waarderingsmethoden zijn geclassificeerd als niveau 3.

Verplichting inzake put-optie

FrieslandCampina heeft een put-optie verstrekt aan de mede-eigenaar van een dochteronderneming. De reële waarde is vastgesteld op de contante waarde van de verwachte uitoefenprijs, indien gebruikt gemaakt wordt van de verstrekte put-optie. De waarderingsmethode van deze verplichting is aangemerkt als niveau 3.

De put-optie met betrekking tot Sahnemolkerei Hubert Wiesehoff GmbH is in het eerste halfjaar van 2016 afgewikkeld als gevolg van de verkoop van het 49%-belang in deze onderneming.

Mutaties en transfers

Gedurende de eerste helft van 2016 hebben de volgende mutaties plaatsgevonden voor de financiële instrumenten welke zijn aangemerkt als niveau 3:

	2016		
	Voorwaardelijke verplichtingen	Verplichtingen inzake put-opties	Effecten
Boekwaarde begin boekjaar	20	6	1
Aanpassing purchase price allocation	-3		
Afgestoten middels verkoop bedrijfsonderdeel		-4	
Boekwaarde per 30 juni 2016	17	2	1

In de eerste helft van 2016 hebben geen transfers plaatsgevonden van of naar niveau 1, 2 of 3.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De niet in de balans opgenomen verplichtingen wijken niet materieel af van de niet in de balans opgenomen verplichtingen welke zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening 2015.

Transacties met verbonden partijen

Er heeft geen wijziging plaatsgevonden in de aard van de informatie over verbonden partijen en de omvang wijkt niet materiaal af ten opzichte van de toelichting in de geconsolideerde jaarrekening 2015.

Gebeurtenissen na balansdatum

In juli 2016 heeft FrieslandCampina, in samenwerking met de International Finance Corporation (IFC) van de Wereldbank en de Nederlandse ontwikkelingsbank FMO, een overeenkomst ondertekend met Engro Corporation voor de overdracht van 51% van de aandelen in dochteronderneming Engro Foods Limited. Engro Corporation heeft ongeveer 87% van het totale aandelenkapitaal van Engro Foods in bezit en de overige 13% is genoteerd op de Pakistani Stock Exchange (PSX). Met de aankoop verwerft FrieslandCampina een positie in Centraal Azië. Engro Foods heeft in Pakistan een vooraanstaande positie in het segment van houdbare melk, inclusief het segment van speciale melk voor in de thee. Het bedrijf heeft ongeveer 1.600 werknemers en een jaarlijkse omzet van circa EUR 450 miljoen. De acquisitie vereist wettelijke goedkeuring van de mededingingsautoriteiten en andere relevante instanties.

De structuur van de transactie omvat de aankoop van 51% van de aandelen van Engro Foods door een door FrieslandCampina bestuurde Nederlandse juridische entiteit. Bij het afsluiten van de transactie zal FrieslandCampina circa 80% van deze Nederlandse juridische entiteit in handen hebben, terwijl IFC en FMO de overige aandelen krijgen. Afhankelijk van de uiteindelijke overeenkomst bedragen naar verwachting de totale kosten voor de verwerving van het belang van 51% in Engro Foods 420 miljoen euro. Met het belang zal FrieslandCampina beslissende zeggenschap over Engro Foods verkrijgen. Engro Corporation, de huidige meerderheidsaandeelhouder van Engro Foods, zal aandeelhouder en belangrijke partner in Engro Foods blijven.

Amersfoort, 26 augustus 2016

Elke dag voorziet Royal FrieslandCampina miljoenen consumenten verspreid over de wereld van zuivelproducten met waardevolle voedingsstoffen uit melk. Met een jaaromzet van 11,3 miljard euro behoort FrieslandCampina tot de grootste zuivelondernemingen in de wereld.

FrieslandCampina produceert en verkoopt consumentenproducten als zuivelranken, kindervoeding, kaas en desserts in een groot aantal Europese landen, in Azië en in Afrika via eigen dochterondernemingen. Daarnaast worden vanuit Nederland wereldwijd zuivelproducten geëxporteerd. Ook worden producten geleverd aan professionele afnemers, waaronder room- en boterproducten aan bakkerijen en horecabedrijven in West-Europa. FrieslandCampina verkoopt wereldwijd ingrediënten en halffabricaten voor producenten van kindervoeding, de voedingsmiddelenindustrie en de farmaceutische sector.

FrieslandCampina heeft vestigingen in 32 landen met ruim 22.000 medewerkers. De producten van FrieslandCampina vinden hun weg naar meer dan 100 landen. Het centrale kantoor van de onderneming is gevestigd in Amersfoort.

De activiteiten van FrieslandCampina zijn onderverdeeld in vijf marktgeoriënteerde business groups: Consumer Products Europe, Middle East & Africa; Consumer Products Asia; Consumer Products China; Cheese, Butter & Milkpowder en Ingredients.

De vennootschap is volledig in handen van Zuivelcoöperatie FrieslandCampina U.A., met 19.000 leden-melkveehouders in Nederland, Duitsland en België een van de grootste zuivelcoöperaties in de wereld.

Koninklijke FrieslandCampina N.V.

Stationsplein 4
3818 LE Amersfoort
T +31 33 713 3333
www.frieslandcampina.com

